

Årsberättelse 2023

SIGNE & ANE
GYLLENBERGS
STIFTELSE

Layout
Agency Leroy

Översättningar
Mikael Ahlström
Barbara Cederqvist
Tomi Snellman

Bilder
Katja Hagelstam
Niclas Mäkelä
Tomi Parkkonen
Gabriella Tjeder-Kajander
Nina Kokkinen

Signe och Ane Gyllenbergs stiftelse

Tryckeri
Trinket

2	Signe och Ane Gyllenbergs stiftelse
5	Konstmuseet Villa Gyllenberg
6	VD:s hälsning
10	Kunskapens ansikten: Jeremia Sjöblom
14	Tiedon kasvot: Jeremia Sjöblom
20	En stipendiats berättelse: Iris Hovatta
22	Apurahansaajan tarina: Iris Hovatta
26	Österländsk andlighet
32	Idän henkisyys
38	En bortglömd klassiker i rampljuset
42	Unohdettu klassikko valokeilassa
48	Styrelse
50	Personal
52	Verksamhetsberättelse
66	Bokslut
77	Revisionsberättelse
80	Beviljade stipendier 2022–2023

2 Signe och Ane Gyllenbergs stiftelse

Signe och Ane Gyllenbergs stiftelse är en av Finlands ledande bidragsgivare inom den psykosomatiska och antroposofiska medicinen och den därtill anslutna naturvetenskapliga forskningen samt inom blodforskningens område.

Konstmuseet Villa Gyllenberg

Konstmuseet Villa Gyllenberg är ett av de främsta privata museerna i Finland. Det ägs av Signe och Ane Gyllenbergs stiftelse och befinner sig i donatorernas forna hem på Granö i västra Helsingfors.

6 VD:s hälsning

Jannica Fagerholm, VD

År 2023 var ett på många sätt stabilt år för Signe och Ane Gyllenbergs stiftelse. Denna stabilitet kändes speciellt värdefull då händelserna i världen på många fronter gav orsak till oro och nedstämdhet. Oron i omvärlden undgick givetvis inte oss på stiftelsen. Vi upplevde därmed det som ännu viktigare än förut att vi med vår museiverksamhet och våra stipendier kan erbjuda menings-

fulla upplevelser och insatser. Vi vill vara riktigt relevanta på de områden där vi fått i uppdrag att verka.

Givetvis följer vi också noggrant med de diskussioner som pågår i vårt samhälle kring nedskärningar som kan drabba både vetenskap och kultur. Stiftelsernas roll då det gäller att lappa ihop där de offentliga resurser-

na inte räcker till är ett tema som inte mist sin aktualitet, tvärtom. Även om vi är ödmjuka och förstår att vår stiftelses bidrag till helheten inte är bland de största, så fråntar det inte oss ansvaret att genomföra vårt arbete så professionellt som möjligt och med bästa möjliga genomslagskraft. Detta jobbar vi ständigt på.

Inom vår stipendieverksamhet införde vi från 2023 en årlig utdelning av fortbildnings- och projektstipendier. Tidigare har dessa utdelats vart annat år tillsammans med forskningsstipendierna. För forskningsstipendierna är två-åriga stipendier motiverade med tanke på att de projekt vi stöder är långsiktiga och den sökande då inte behöver återkomma årligen med en ny ansökan. Fortbildnings- och projektstipendierna, som enbart utdelas från Steineravdelningen, har däremot kortare perspektiv, och därför blir det nu lättare för de sökande att anhänga om stipendier just då när projektet eller utbildningen blir aktuell. Förändringen emottogs med tacksamhet av de sökande. Vi fortsätter fortfarande att allokera det totala utdelningsbeloppet över en period om två år.

På Villa Gyllenberg var det full aktivitet under hela året och besökarantalet låg igen på en glädjande nivå. Vår strategi att lyfta fram mera obekanta teman och konstnärer rönt stor uppskattning. Både utställningen om österländsk andlighet och om Werner von Hausen fick välförtjänt medial publicitet och uppskattades verkligen av besökarna. I arbetet med båda utställningarna ingick dessutom ett omfattande forskningsarbete som utställningarnas kuratorer genomförde. Denna kombination av forskning och konst känns väldigt angelägen för oss. Vår nuförtiden återkommande julutställning är också väldigt uppskattad. Vi ser det som ett tecken på att i en orolig värld är det trösterikt att ta ett kliv bakåt på tidsaxeln och för en

stund stanna upp inför traditioner och stämningar från årtionden tillbaka.

Den oroliga världen känns förstås också av på placeringsmarknaderna. År 2023 var det främst den finländska aktiemarknadens svaghet som drabbade placerare som vi. Där var vår stiftelse mera lyckligt lottad denna gång. Vår internationella diversifiering inom aktieplaceringarna, kombinerad med vissa enstaka innehavs framgång, gjorde att år 2023 blev ett alldeles utmärkt år då det gäller avkastningen på våra placeringar. Inte ens den svaga utvecklingen på fastighetssidan lyckades helt grumla denna helhet, då fastigheternas andel av portföljen nu är betydligt mindre än för några år sedan. Också de satsningar vi under cirka tio år gjort på privatkapitalplaceringar börjar nu generera en avkastning som är betydande för helheten. Därtill blev år 2023 också året då ränteplaceringar återkom som en intressant tillgångsklass i vår portfölj efter att i många år bara varit ett sätt att hantera likviditet.

Det är alltid glädjande att inleda ett nytt år med ett lyckat år bakom sig. År 2024 är detta speciellt viktigt för oss på Signe och Ane Gyllenbergs stiftelse. År 2024 firar vi stiftelsens 75-årsjubileum. Stiftelseurkunden undertecknades den 28 augusti 1949. Förberedelserna för jubileumsåret inleddes år 2023 och nu, en bit in på 2024, vet vi redan att vi har många höjdpunkter framför oss: jubileumsutställning, jubileumspris och jubileumssymposium. Allt detta ser vi med stor iver fram emot. Innan vi tar ut den glädjen vill jag med värme tacka alla i stiftelsens personal och styrelse för ert värdefulla arbete under året som gick. Jag vill också tacka alla andra samarbetspartners för ert bidrag till att vår medicinska understödsverksamhet, museiverksamhet och placeringsverksamhet blev så framgångsrika år 2023.

Kunskapens ansikten

Jeremia Sjöblom

Doktorand i psykologi vid Åbo Akademi

Ensamheten är till en viss grad en del av det naturliga spektrumet av känslor, men om den förlängs kan den leda till depression

Artikeln ingår i Gyllenbergs stiftelses artikelserie, Kunskapens ansikten. Serien presenterar forskare och universitet som tilldelats en professur eller donation av stiftelsen.

11

Åbo Akademis doktorandforskare Jeremia Sjöblom arbetar i en forskningsgrupp som undersöker sambandet mellan långvarig ensamhet och depression och ångest. Framtiden ligger i ungdomarnas händer varför man senast nu bör åtgärda ungdomarnas ensamhet.

I början av 2023 publicerade Finlands Röda Kors en ensamhetsbarometer som visar att speciellt de unga ofta eller ständigt upplever ensamhet. I november samma år rapporterade Yle att ensamheten året innan hade ökat i alla åldersgrupper, men mest bland de unga. Utifrån detta fenomen arbetar Åbo Akademis forskningsgrupp som forskar i ensamhetens psykosomatiska konsekvenser – det vill säga hur upplevd ensamhet påverkar psykik, kroppen och sambandet emellan dem.

"Vissa människor kan bo ensamma i en stuga i flera år och må riktigt bra. Samtidigt finns det andra som har en stor umgängeskrets och ett aktivt socialt liv, men som ändå känner sig som en outsider eller ensam på något sätt. Det är därför vi i vår forskning specifikt talar om upplevd ensamhet", förklarar doktorandforskare Jeremia Sjöblom som arbetar i projektet.

Forskningsgruppen som leds av Jan Antfolk, professor i tillämpad psykologi, undersöker sambandet mellan de ungas upplevda ensamhet och ångest samt depression. Forskningen bedrivs huvudsakligen utifrån omfattande befolkningsdata och enkätundersökningar över olika tidsspann. Forskarna vill reda ut konsekvenserna av upplevd ensamhet bland annat genom flera månaders uppföljningar.

”Man bör tänka på de unga människornas mänskliga lidande och illamående lika mycket som på prislappen för marginalisering och förlorade skatteintäkter.”

12

Utifrån forskningsresultaten planerar man att skapa personprofiler och använda dessa för att utreda sambandet mellan ensamhet och depression. Samtidigt vill man undersöka om människor upplever att denna typ av information om dem är användbar eller inte. Med hjälp av datan som forskningen utarbetar kan sambandet mellan ensamhet och psykiska problem fastställas både på individ- och gruppnivå.

ÖKAD ENSAMHET BLAND UNGA SÄTTER SINA SPÅR I SAMHÄLLET

Sjöblom är speciellt intresserad av att motbevisa det ihärdiga antagandet att åldringarna

är de ensammaste av alla åldersgrupper. Åldringarnas ensamhet är förstås ett problem som bör tas på allvar, men i ljuset av forskningen är trenden med växande ensamhet bland unga vuxna, det vill säga 18–29-åringar, mest oroande.

Upplevd ensamhet bland unga har inte undersökts lika mycket som andra åldersgrupper, bland annat av den enkla anledningen att de aldrig tidigare varit så ensamma. Samhället blir hela tiden allt mer hektiskt och krävande, studierna och arbetslivet är utmattande och världen är oförutsägbar. Coronapandemin ökade de ungas ensam-

het, men enligt Sjöblom förstärktes trenden redan innan detta.

”Man bör tänka på de unga människornas mänskliga lidande och illamående lika mycket som på prislappen för marginalisering och förlorade skatteintäkter. Det är ju de unga människorna som bygger framtiden. Det är också därför de ungas ensamhet utgör ett så stort problem och har så enorma konsekvenser för samhället, säger han.

I sin forskning har Sjöblom noterat en annan samhällelig effekt som ensamheten orsakar. Enligt tidigare undersökningar upplever kroniskt ensamma människor inte att de är en del av samhället. Enligt Sjöblom fungerar samhället så länge människorna känner sig som en del av det och de får någonting ut av det. Att till exempel rösta i val intresserar inte en ensam person eftersom det inte upplevs som meningsfullt.

LÅNGVARIG ENSAMHET KAN ORSAKA ALLVARLIGA HÄLSOPROBLEM

Jeremia Sjöblom betonar att ensamhet till en viss grad är en del av en människas normala och naturliga känslor – möjligtvis en signal för att något borde rättas till i de sociala relationerna. Men en långvarig upplevelse av ensamhet kan leda till allvarigare symtom.

”En person som är ensam under en längre tid kan bli stressad. På kort sikt kan stress vara en hälsosam reaktion som motiverar att göra något åt saken. Men om stressen håller i sig kan det leda till både fysiska och psykiska hälsoproblem, säger Sjöblom.

Ensamhet är inte någonting man kan diagnostiseras för, på samma sätt som exempelvis depression. Det finns inga kriterier för när en persons upplevelse av ensamhet är så stark att personen ”officiellt” kan betraktas som ensam. Vid Åbo Akademis forskningsprojekt definieras ensamhet med statistiska metoder utifrån hur mycket deltagarna be-

dömer att den personliga ensamheten överstiger genomsnittet.

ÄNNU ÄR DET INTE FRÅGAN OM EN EPIDEMI, MEN PROBLEMET ÄR ALARMERANDE

När du skriver in sökorden ”ensamhet i Finland” i Google hittar du träffar som beskriver Finland som det ensammaste landet i Europa. Sjöblom vill undvika katastroftänkande.

”Ensamheten är ett växande problem som man måste hålla ögat på. Ännu är det dock ingen epidemi. När vi är klara kommer vår forskning att ge en bra helhetsbild av hur ensamheten i Finland verkligen ser ut”, säger han.

Och när man känner till hur omfattande problemet är kan man rikta behövliga resurser åt det. Vid terapi eller annan psykosocial behandling träffar personen vårdaren högst ett par gånger i veckan och även då går hälften av tiden åt till småprat. Om informationen om personens välbefinnande kunde insamlas under hela veckan istället för under ett eller två möten skulle den psykosociala behandlingen vara mer effektiv.

Även om kronisk ensamhet inte är en medicinsk diagnos på samma sätt som depression eller bipolär sjukdom, behöver personer som lider av det ofta också klinisk behandling för att må bättre.

”Om vi på basen av vår forskning kunde utarbeta verktyg som gjorde det möjligt för patienter att dagligen svara på relevanta frågor, skulle läkaren snabbt kunna dra slutsatser om patientens tillstånd. Behandlingsplaner är en oerhört viktig del av det här arbetet”, säger Sjöblom.

13

Tiedon kasvot

Jeremia Sjöblom

Psykologian väitöstutkija Åbo Akademiassa

Yksinäisyys on tiettyyn pisteeseen asti osa luonnollista tunnekirjoa, mutta pitkittyessään voi johtaa masennukseen

Artikkeli on osa Gyllebergin säätiön Tiedon kasvot -juttusarjaa. Sarjassa esitellään tutkijoita ja yliopistoja, joille säätiö on myöntänyt professuurin tai lahjoituksen.

15

Åbo Akademin väitöskirjatutkija Jeremia Sjöblom työskentelee tutkimusryhmässä, joka selvittää pitkittyneen yksinäisyyden yhteyttä masennukseen ja ahdistukseen. Nuorten yksinäisyyteen tulisi puuttua viimeistään nyt, sillä tulevaisuus on heidän käsissään.

Suomen Punainen Risti julkaisi alkuvuodesta 2023 yksinäisyysbarometrin, jonka mukaan erityisesti nuoret kokevat usein tai jatkuvasti yksinäisyyttä. Yle uutisoi saman vuoden marraskuussa yksinäisyyden kasvaneen edeltävänä vuonna kaikissa ikäryhmissä, mutta eniten nuorten parissa. Tästä ilmiöstä ammentaa Åbo Akademin tutkimusryhmä, jossa tutkitaan yksinäisyyden psykosomaattisia seurauksia – eli sitä, miten koettu yksinäisyys vaikuttaa psyykeen, kehoon ja niiden väliseen yhteyteen.

“Joku ihminen voi asua mökissä vuosikautia yksikseen ja viihtyä oikein hyvin. Toisella puolestaan voi olla laaja sosiaalinen piiri ja aktiivinen seuraelämä, mutta hän kokee silti itsensä ulkopuoliseksi tai jollain tavalla yksinäiseksi. Siksi puhumme tutkimuksessa nimenomaan koetusta yksinäisyydestä”, hankkeessa työskentelevä väitöskirjatutkija Jeremia Sjöblom selventää.

Soveltavan psykologian professori Jan Antfolkin vetämä tutkimusryhmä selvittää, miten nuorten koettu yksinäisyys on yhteydessä stressiin, ahdistukseen ja masennukseen. Tutkimusta tehdään pääasiassa laajan väestödatan ja kyselytutkimusten perusteella erilaisilla aikajänteillä. Tutkijat haluavat selvittää koetun yksinäisyyden seurauksia esimerkiksi useamman kuukauden mittaisilla seurannoilla.

”Nuorten ihmisten inhimillistä kärsimystä ja pahoinvointia tulisi miettiä yhtä paljon kuin syrjäytymisen ja menetettyjen verotulojen hintalappua.”

16

Tutkimustulosten pohjalta on tarkoitus luoda ihmisille profiilit, joiden avulla nähdään yksinäisyyden ja masennuksen välinen yhteys. Samalla haluaan selvittää, kokevatko ihmiset tällaisen itseään koskevan tiedon hyödylliseksi. Tutkimuksen tuottaman datan avulla voidaan selvittää yksinäisyyden yhteyttä mielenterveysongelmiin sekä yksilö- että ryhmätasolla.

NUORTEN YKSINÄISYYDEN KASVU JÄTTÄÄ JÄLKENSÄ YHTEISKUNTAAN

Sjöblomia kiinnostaa kumota erityisesti sinikäs oletus, jonka mukaan ikäihmiset ovat

kaikista ikäryhmistä yksinäisimpiä. Se on toki vakavasti otettava osa ongelmaa, mutta tutkimusten valossa huolestuttava trendi on nimenomaan nuorten aikuisten – eli 18–29-vuotiaiden – kasvava yksinäisyys.

Nuorten kokemaa yksinäisyyttä ei ole tutkittu yhtä paljon kuin muiden ikäryhmien osittain siitä yksinkertaisesta syystä, että he eivät ole koskaan aiemmin olleet näin yksinäisiä. Yhteiskunta muuttuu jatkuvasti hektisemmäksi ja vaativammaksi, opiskelu ja työelämä uuvuttavat ja maailma on arvaamaton. Koronapandemia vahvisti nuorten

yksinäisyyttä, mutta Sjöblomin mukaan trendi oli nousujohteinen jo sitä ennen.

“Nuorten ihmisten inhimillistä kärsimystä ja pahoinvointia tulisi miettiä yhtä paljon kuin syrjäytymisen ja menetettyjen verotulojen hintalappua. Nuorethan rakentavat tulevaisuutta. Myös siksi heidän yksinäisyytensä ja sen seuraukset ovat yhteiskunnalle valtavia ongelmia”, hän sanoo.

Sjöblom on törmännyt väitöstutkimuksensa ohella toiseenkin yksinäisyyden yhteiskunnalliseen vaikutukseen. Aiempien tutkimusten mukaan kroonisesti yksinäiset ihmiset eivät tunne yhtenäisyyttä muuhun yhteiskuntaan. Sjöblomin mukaan yhteiskunta toimii niin kauan, kun ihmiset tuntevat olevansa osa sitä ja saavansa siitä jotakin irti. Yksinäinen ihminen voi kokea, ettei esimerkiksi äänestäminen kiinnosta, koska se ei ole hänelle merkityksellinen asia.

PITKITTYNUT YKSINÄISYYS VOI AIHEUTTAA VAKAVIA TERVEYSHAITTOJA

Jeremia Sjöblom korostaa, että tiettyyn pisteeseen asti yksinäisyys on osa ihmisten tunnekarttaa ja luonnollinen tunne muiden joukossa – signaali siitä, että nyt pitäisi ehkä korjata jotakin sosiaalisissa suhteissa. Juuri pitkittynyt yksinäisyyden kokemus johtaa vakavampiin oireisiin.

“Jos ihminen on pitkään yksinäinen, hän stressaantuu. Stressi voi lyhyellä tähtäimellä olla terve reaktio, joka motivoi tekemään asialle jotakin. Mutta jos stressi jää päälle, se voi johtaa sekä fyysiseen että psyykkiseen terveyshaittaan”, Sjöblom sanoo.

Yksinäisyydelle ei ole omaa diagnoosia samalla tavalla kuin esimerkiksi masennukselle. Ei ole olemassa kriteeristöä sille, missä vaiheessa ihminen kokee yksinäisyyttä niin vahvasti, että häntä voitaisiin pitää ‘virallisesti’ yksinäisenä. Åbo Akademin tutkimushankkeessa yksinäisyys määritellään-

kin tilastollisin menetelmin sen perusteella, kuinka merkittävästi vastaajien arvio omasta yksinäisyydestä ylittää keskiarvon.

EPIDEMIASTA EI OLE VIELÄ KYSE, MUTTA ONGELMA ON HÄLYTTÄVÄ

Kun Googleen syöttää hakusanoiksi “yksinäisyys Suomessa”, löytyy osumia, jotka maalaavat Suomesta Euroopan yksinäisintä maata. Sjöblom ei lähde katastrofiajatteluun.

“Yksinäisyys on kasvava ongelma, jota pitää tarkkailla. Epidemia se ei kuitenkaan vielä ole. Tutkimuksemme antaakin valmistukseen hyvän kokonaiskuvan siitä, miltä yksinäisyys Suomessa aidosti näyttää”, hän sanoo.

Ja kun ongelman laajuus tunnustetaan, sille voidaan varata parempia hoitoresursseja. Psykososiaalisessa hoidossa, kuten terapiassa, ihminen tapaa ammattilaisen pari kertaa viikossa tai harvemmin, ja silloinkin puolet ajasta kuluu kuulumisten kertaamiseen. Jos tietoa ihmisen hyvinvoinnista voitaisiin kerätä koko viikon ajan yhden tai parin tapaamisen sijaan, psykososiaalinen hoito olisi tehokkaampaa.

Vaikka krooninen yksinäisyys ei ole samalla tavalla lääketieteellinen diagnoosi kuin masennus tai kaksisuuntainen mielialahäiriö, siitä kärsivät ihmiset tarvitsevat usein myös klinistä hoitoa voidakseen paremmin.

“Jos pystyisimme tekemään tutkimuksen pohjalta työkaluja, joiden avulla potilaat voisivat vastata tiettyihin kysymyksiin päivittäin, klinikko voisi niiden pohjalta tehdä nopeat päätelmät potilaan tilasta. Hoitosuunnitelmat ovat äärimmäisen tärkeä osa tätä työtä”, Sjöblom sanoo.

17

En stipendiats berättelse

Iris Hovatta

Professor i beteendegenetik, Helsingfors universitet

Ångest är en normal känsla som vi alla känner till och som hjälper oss att hantera fara. Idag orsakas ångest av helt andra saker än då människosläktet utvecklades. Som ett exempel har Covid-19-pandemin ökat kliniskt signifikanta ångestsymtom, speciellt hos barn och unga. När ångesten eller rädslan blir så stark att den stör det dagliga livet talar man om ångeststörningar. Till dessa hör bland annat panikångest, generaliserat ångestsyndrom, social ångest och specifika fobier, såsom rädsla för spindlar eller rädsla för höjder. Mottagligheten för ångest påverkas

både av ärftliga faktorer och av miljöfaktorer, som till exempel kronisk psykosocial eller akut traumatisk stress. Min forskargrupp undersöker ärftliga och neurobiologiska faktorer som reglerar ångest.

Ångest omfattar både subjektiva och objektiva förnimmelser. De subjektiva förnimmelserna inkluderar ångest, rädsla, oro eller panik. De objektiva förnimmelserna inkluderar i sin tur ökad hjärtfrekvens, skakningar, muntorrhet, osv. Dessa symtom orsakas av aktiveringen av det sympatiska nervsystemet.

Vid ångest påverkar psyket starkt kroppen och vice versa. Ångeststörningar uppstår ofta i kombination med depression, missbruksproblem och andra psykiatriska störningar. Störningar i matsmältningsorganen och luftvägar och många andra somatiska åkommor är också vanliga hos personer som lider av ångest. Det är oklart om det är gemensamma ärftliga faktorer som ligger bakom den samtidiga förekomsten av dessa sjukdomar och man vet inte vad som börjar först, den somatiska sjukdomen eller ångest. Vår forskning, som inleddes i år och som finansieras av Gyllenbergs stiftelse, undersöker samtidig förekomst och genetisk korrelation av ångest och somatiska sjukdomar. Vårt forskningsområde är fokuserat på psykosomatik och passar därmed in i stiftelsens filosofi.

Av de mekanismer i hjärnan som reglerar ångest är vi speciellt intresserade av myelin och dess plasticitet. Under senaste år har myelin visat sig vara av central betydelse vid stressrelaterad ångest. Myelin bildar ett hölje runt nervcellernas utgående axoner, vilket möjliggör en snabb nervsignal längs axonerna. Myelin består huvudsakligen av fettmolekyler och proteiner. I hjärnan produceras myelin av oligodendrocyter. Under individutvecklingen sker myeliniseringen så, att de hjärnregioner som utvecklas tidigt myeliniseras först och övriga områden senare. Hos människan sker myeliniseringen av det frontala cortex ända till 20 års ålder. Tidigare trodde man att det myelin som bildas under utvecklingen är mycket stabilt till sin struktur, men under de senaste åren har det visat sig att olika erfarenheter kan förändra myelinets egenskaper. Hjärnans myelin kan bland annat omformas då man lär sig spela piano eller att jonglera. I hjärnbarken finns stora mängder axoner som inte myeliniseras under den tidiga utvecklingen och där förekommer myelinisering också som vuxen.

Med Gyllenbergstiftelsens stöd har vi med hjälp av diffusionstensoravbildning studer-

at hur ångestsymtom inverkar på myelinets struktur. Vi har observerat att unga vuxna som rapporterar ångestsymtom i genomsnitt har högre diffusivitet i vissa ångestreglerande nervbanor i prefrontala cortex, jämfört med individer utan ångestsymtom. Vi kontrollerar för tillfället våra resultat med en större uppsättning data. En intressant fråga är om det är kronisk stress och ångest som orsakar förändringar i myelinet eller om myelinets suboptimala struktur kan predisponera för ångest? De flesta av oss är mycket motståndskraftiga, det vill säga resilienta, mot kronisk stress och endast en liten del av de människor som upplever stress utvecklar ångeststörningar. Vår nuvarande hypotes är att resiliensen är relaterad till hjärnans förmåga att forma myelin på ett sätt som upprätthåller en optimal hjärnfunktion. Resiliensen kan därför vara en aktiv process var hjärnan anpassar sig till att fungera i en ny situation. Förändringar i myeliniseringen påverkar nervcellernas ledningshastighet, det vill säga hur snabbt signalerna färdas från en cell till en annan. En dialog mellan flera olika områden i hjärnan reglerar ångestsymtomen. Vid stress och ångest störs synkroniteten mellan de olika hjärnområdena – signalerna kommer inte alltid fram i rätt tid. När myelinet ombildas synkroniserar signalflödet och detta har en gynnsam effekt på funktionen av det neurala nätverket och därmed också på beteendet. Vi försöker nu förstå de molekylära och neurala mekanismer som reglerar den ångestrelaterade ombildningen av myelin.

Stödet av Signe och Ane Gyllenbergs stiftelse har nu pågått under flera år och har varit av central betydelse för forskningen i min grupp. Jag tackar varmt stiftelsen för sitt stöd av vår forskning.

Apurahansaaajan tarina

Iris Hovatta

Käyttäytymisgenetiikan professori, Helsingin yliopisto

Me kaikki tiedämme mitä ahdistus on, koska se on normaali tunne, joka auttaa selviämään vaaroista. Nykyään ahdistusta aiheuttavat hyvin erilaiset asiat kuin ihmislajin kehityksen aikana. Esimerkiksi covid-19-pandemia on lisännyt kliinisesti merkittäviä ahdistuneisuusoireita etenkin lapsilla ja nuorilla. Kun ahdistus tai pelko ovat voimakkaita ja häiritsevät päivittäistä elämää, voidaan puhua ahdistuneisuushäiriöstä, joita ovat esimerkiksi paniikkihäiriö, yleistynyt ahdistuneisuushäiriö, sosiaalinen ahdistuneisuus ja määräkohteiset pelot, kuten hämähäkkipel-

ko tai korkeanpaikankammo. Ahdistuneisuusalttiuteen vaikuttavat sekä perimä että ympäristötekijät, kuten krooninen psykososiaalinen stressi tai akuutti traumaattinen stressi. Tutkimusryhmäni selvittää ahdistuneisuutta sääteleviä perinnöllisiä ja neurobiologisia tekijöitä.

Ahdistuneisuuteen kuuluu sekä subjektiivisia että objektiivisia tuntemuksia. Subjektiivisiin tuntemuksiin kuuluvat lisääntynyt ahdistus, pelko, huoli tai paniikki. Objektiivisiin tuntemuksiin kuuluvat kohonnut syke, vapi-

na, suun kuivuminen ym. Nämä oireet joutuvat sympaattisen hermoston aktivoitumisesta. Ahdistuneisuudessa psyky vaikuttaa voimakkaasti kehoon ja toisin päin. Ahdistuneisuushäiriöt esiintyvät usein yhdessä masennuksen, päihdehäiriöiden sekä muiden psykiatristen häiriöiden kanssa. Myös ruuansulatuskanavan ja hengityselinten häiriöt sekä monet muut somaattiset vaivat ovat yleisiä ahdistuneisuudesta kärsivillä. Epäselvää kuitenkin on missä määrin tämä yhteisesiintyvyys johtuu yhteisistä perinnöllisistä tekijöistä eri sairauksien taustalla tai kumpi yleensä alkoi ensin, somaattinen sairaus vai ahdistuneisuus. Tänä vuonna alkanut, Gyllenbergin säätiön rahoittama tutkimuksemme selvittää ahdistuneisuuden ja somaattisten sairauksien yhteisesiintyvyyttä ja geneettistä korrelaatiota. Tutkimuksemme sijoittuu psykosomaatiikan ytimeen ja sopii siten säätiön filosofiaan.

Spesifisistä aivojen mekanismeista, jotka säätelevät ahdistusta, olemme erityisesti kiinnostuneita myeliinin muovautuvuudesta. Viime vuosina sen on osoitettu olevan keskeinen mekanismi stressiin liittyvässä ahdistuneisuudessa. Myeliini muodostaa hermosolujen aksonien eli viejähaarakkeiden ympärille tupen, joka mahdollistaa nopean hermovälityksen aksonia pitkin. Myeliini koostuu lähinnä rasvamolekyyleistä ja valkuaisaineista. Aivoissa sitä tuottavat oligodendrosyytit. Myelinisaatio tapahtuu yksilönkehityksen aikana siten, että evolutiivisesti varhaisemmat aivoalueet myelinisoidaan ensin ja myöhemmät alueet vasta hyvinkin myöhään. Ihmisellä etuaivokuoren myelinisaatiota tapahtuu 20-vuotiaaksi saakka. Aiemmin ajateltiin, että tämä kehityksen aikana muodostunut myeliini olisi hyvin stabiili rakenne, mutta viime vuosina on osoitettu, että erilaiset kokemukset muuttavat myeliinin ominaisuuksia. Esimerkiksi pannonsoiton tai jonglöörauksen opetteleminen vaikuttavat aivojen myeliiniin. Etenkin aivokuorella on paljon aksoneita, joita ei

myelinisoida kehityksen aikana, ja ne ovat siten otollisia kohteita aikuisena tapahtuvalle myelinisaatiolle.

Gyllenbergin säätiön tuella olemme tutkineet ahdistuneisuusoireiden vaikutusta myeliinin rakenteeseen diffuusiensorikuvantamisen avulla. Havaitsimme, että niillä nuorilla aikuisilla, jotka raportoivat ahdistuneisuusoireita oli suurempi keskimääräinen diffusiviteetti etuaivokuoren tietyssä ahdistuneisuutta säätelevässä radassa kuin niillä, joilla ahdistuneisuusoireita ei ollut. Olemme parhaillaan toistamassa tulosta suuremmassa aineistossa. Mielenkiintoinen kysymys on, aiheuttaako krooninen stressi ja ahdistuneisuus muutoksia myeliinissä vai onko niin, että myeliinin epäoptimaalinen rakenne voi altistaa ahdistuneisuudelle? Suurin osa meistä on hyvinkin vastustuskykyisiä eli resilienttejä krooniselle stressille ja vain pieni osa stressiä kokevista ihmisistä sairastuu ahdistuneisuushäiriöön. Tämänhetkinen hypoteesimme on, että resilienssi liittyy aivojen kykyyn muovata myeliiniä siten, että aivojen optimaalinen toiminta säilyy. Resilienssi on siis aktiivinen prosessi, jolloin aivot sopeutuvat toimimaan uudessa tilanteessa. Myelinisaation muutokset vaikuttavat hermosolujen johtonopeuteen eli siihen, kuinka nopeasti signaalit kulkevat solusta toiseen. Ahdistuneisuutta säätelee useiden aivoalueiden vuoropuhelu. Stressissä ja ahdistuneisuudessa eri aivoalueiden välinen synkronia kärsii - viesti ei aina saavu perille oikeaan aikaan. Myeliinin muovautuessa viestien kulku synkronoituu ja se vaikuttaa suotuisasti hermoston toimintaan ja siten käyttäytymiseen. Pyrimme nyt ymmärtämään niitä molekyyl- ja hermoverkkotasoon mekanismeja, jotka säätelevät ahdistuneisuuteen liittyvää myeliinin muovautumista.

Signe ja Ane Gyllenbergin säätiön useita vuosia jatkunut tuki on ollut tärkeää ryhmäni tutkimuksen kannalta. Kiitän lämpimästi säätiötä tutkimuksemme tukemisesta.

26

Bild: Ilona Harima, Den norra vägen, 1948.
 Kuva: Ilona Harima, Pohjoinen tie, 1948.

Österländsk andlighet

27

– en utställning som en ingång till ett nytt forskningsprojekt

Villa Gyllenberg har i flera år visat utställningar som baserar sig på ny forskning. Utställningen Österländsk andlighet gick ett steg längre – själva utställningen är en del av religions- och konstvetaren Nina Kokkinens forskningsprocess.

Jag hade länge drömt om en utställning kring österländska religiösa skulpturer, som Ane Gyllenberg och många andra samlade på. De österländska skulpturerna var ett modernt inredningselement, men hos Gyllen-

berg anknöt de också till hans intresse för antroposofi. Antroposofin och särskilt teosofin baserar sig på en idé om att alla världsreligioner har sitt ursprung i en och samma urkälla till mänsklighetens andlighet. Intresset för österländska religiösa artefakter hade ofta sitt ursprung i esoteriska tankar och senare bland annat hippierörelsen. Föreställningar om österländsk andlighet har inspirerat konstnärer fram till våra dagar. Många människor pryder sina hem med buddhabilder, utövar yoga och medi-

Ilona Harima, Offergåva, 1933, gouache på pergament.
Ilona Harima, Uhrilahja, 1933, guassi pergamentille.

28

tation. För att få en djupare inblick i detta kulturfenomen behövdes en religionsvetares expertis. Lyckligtvis visade det sig att Nina Kokkinen, som kuraterade Villa Gyllenbergs utställning om esoterisk konst *Vägen till dold kunskap 2020*, hade börjat intressera sig för ämnet med tanke på sin postdoktorala forskning. Vanligtvis brukar utställningar vara slutprodukten av forskning, men nu blev kurateringen av utställningen i stället en ingång till ett nytt forskningsprojekt.

Vi bestämde oss för att bygga utställningen löst kronologiskt, eftersom intresset för österländska religioner i Finland under olika epoker (1880–1920, 1920–1950 och 1950–2000) har präglats av olika kulturströmningar och fått olika konstnärliga uttryck. Osmo Leppälä från Station Mir skapade tillsammans med Nina Kokkinen och i samråd med museiteamet en anslående utställningsarkitektur som gav en särskild stämning i varje rum. Kokkinen valde ett stycke ur Pekka Ai-

raksinens komposition *Milk Sea* (1994) som utställningens bakgrundsmusik.

På 1880–1920-talen sökte många en mer autentisk andlighet i österns religioner. Likt Ane Gyllenberg samlade bland andra Gustaf Mannerheim och Axel Gallén på österländska religiösa föremål. I enlighet med teosofins och antroposofins idéer såg Ane Gyllenberg österländska religiösa skrifter vid sidan av andra uråldriga skrifter som källor till en urvisdom:

”Människan har genom årtusenden givit uttryck för sin övertygelse om förefintligheten av ett andligt jag och dess centrala betydelse för människan. Denna livskänsla som sökt sig fram i den egyptiska och den tibetanska dödsboken, bibeln, indiska skrifter, Konfutses verk mm., har i olika former inspirerat även vår tids vetenskapsmän --.” (Det andliga testamentet, 1976)

Ilona Harimas gouachemålning *Den norra vägen* (1948), som tillhör den gyllenbergiska samlingen, var utställningens huvudbild. Harimas verk är exempel på det växande intresset för österländsk målningskonst, dans, meditation och mudror under 1900-talets första hälft. Nina Kokkinen ville lyfta fram särskilt de kvinnliga bildkonstnärerna och dansens betydelse som inspirationskälla för bildkonsten.

Utställningens tredje avdelning fokuserade på resor som finländska konstnärer gjort till bland annat Mellanöstern, Indien, Tibet och Nepal efter andra världskriget. På 1960- och 1970-talen inspirerades allt fler konstnärer av österländska religioner bland annat tack vare hippierörelsen. Flera samfund baserade på österländska religioner grundades. Restaurangen Kasvis och galleriet Halvat huvit blev samlingsplatser för konstnärer som intresserade sig för gröna ideologier, indiska och buddhistiska läror och tantristisk konst. Konsten blev mer abstrakt och även konceptuell i en strävan att uttrycka det andliga. Konstskapandet kunde även vara som en slags meditation som avspeglar de principer om tomhet och enhet som finns i österländska religioner.

Utställningen avslutades med några målningar från 1980-talet fram till millennieskiftet. Ett starkt intresse för österländska religioner syns fortfarande i samtidskonsten och har i många fall smält samman med populkulturen och nyandligheten.

En målsättning med utställningen var att synliggöra de österländska religionernas betydelse för bildkonsten och kulturen i Finland, men samtidigt problematisera fenomenet. Som Nina Kokkinen skriver i sin blogg *Utställningen Österländsk andlighet – en forskande kurators tankar*, var hennes mål att undersöka konstnärernas föreställningar om österländsk andlighet. När buddhas-kulpturer köptes av västerländska samlare

förändrades objektens ursprungliga religiösa funktion. Föremålen var redskap för samlarnas andliga sökande, men också ett exotiskt inredningselement och kunde ha en koppling till kolonialistiska maktstrukturer. Nina Kokkinen formulerade problematiken i utställningens introduktionstext: ”Historien är sammanflätad med problematiska motsättningar och maktförhållanden, men också med en genuin önskan att förstå och lära av andra kulturer.” För att diskutera frågan mer ingående anordnades en paneldiskussion på Villa Gyllenberg med författaren Silvia Hosseini, professorn i historia Leila Koivunen, forskaren i religionsvetenskap Ville Husgafvel och Nina Kokkinen.

I sommar kommer *Österländsk andlighet* att visas igen på Tikanojas konsthem i Vasa i en något uppdaterad form. Kokkinen jobbar fortfarande med forskningsprojektet vid Donnerska institutet och skriver på en bok om ämnet. Villa Gyllenbergs utställning blev ett första steg i Nina Kokkinens forskning om föreställningar om österländsk andlighet och hur det tagit sig uttryck i konsten i Finland. Det är till många delar ett oskrivet kapitel i Finlands konsthistoria och därför ett viktigt bidrag till konst- och kulturhistorieforskningen.

Lotta Nylund
Intendent

9

30

Anitra Lucanders och Outi Heiskanens konst skapades genom resor österut.
Anitra Lucanderin ja Outi Heiskanen taide syntyi itään suuntautuvien matkojen myötä.

31

Österländsk dans påverkade föreställningarna om österländsk andlighet.
Itämainen tanssi vaikutti mielikuviin idän henkisydestä.

Gustaf Mannerheim, Ane Gyllenberg och Axel Gallén samlade österländska religiösa föremål.
Gustaf Mannerheim, Ane Gyllenberg ja Axel Gallén keräsivät itämaisia uskonnollisia esineitä.

32

Idän henkisyys

– uuden tutkimushankkeen aloitus

Villa Gyllenberg on jo vuosien ajan järjestänyt uuteen tutkimukseen pohjaavia näyttelyitä. *Idän henkisyys* meni tästä vielä askelen pitemmälle, sillä näyttely itsessään oli osa taiteen- ja uskonnotutkija Nina Kokkisen tutkimushanketta.

Olin pitkään haaveillut näyttelystä, jonka keskiössä olisivat Ane Gyllenbergin keräämät itämaiset uskonnolliset veistokset. Näitä veistoksia keräsivät myös monet muut, ja ne toimivat moderneina sisustuselementteinä, joskin Ane Gyllenbergin kohdalla niillä oli kytkös myös hänen kiinnostukseensa antroposofiaa kohtaan. Antroposofia ja etenkin teosofia perustuu ajatukselle, että kaikki maailmanuskonnot kumpuavat samasta inhimillisen henkisyysden alkulähteestä. Kiinnostus idän uskonnolliseen esineistöön on monesti saanut alkunsa esoteerisista ajatuksista ja myöhemmin vaikkapa hippiliikkeestä. Mielikuvat idän henkisyydestä ovat innoittaneet taiteilijoita meidän päiviimme asti. Monet ihmiset myös sisustavat kotiaan buddhan kuvilla, joogaavat ja meditoivat. Koin, että ilmiön ymmärtämiseksi tarvitaan uskontotieteilijän asiantuntemusta. Kaikeksi onneksi Nina Kokkinen, joka oli vuonna 2020 kuratoinut Villa Gyllenbergin esoteerista taidetta käsittelevän näyttelyn *Salatun tiedon tie*, suunnitteli uutta tutkimusta juuri tästä aiheesta. Näyttely on yleensä jonkin tutkimuksen lopputulos, mutta nyt kuratointi toimikin lähtölaukauksena uuteen tutkimushankkeeseen.

Päätimme rakentaa näyttelyn väljän kronologisesti, sillä kiinnostusta itämaisiin uskontoihin ovat eri aikoina (1880–1920, 1920–1950 ja 1950–2000) leimanneet monet kulttuuriset suuntaukset, ja se on saanut erilaisia ilmauksia Suomen taiteessa. Museotiimin avustuksella Osmo Leppälä Station Miristä loi yhdessä Nina Kokkisen kanssa vaikuttavan näyttelyarkkitehtuurin, jossa jokaisessa salissa oli oma erityinen tunnelmansa. Kokkinen valitsi näyttelyn taustamusiikiksi

si katkelman Pekka Airaksisen sävellyksestä *Milk Sea* (1994).

Aidomman henkisyysden kaipuu sai monet kääntymään 1880–1920-luvuilla idän uskontojen puoleen. Muutkin kuin Ane Gyllenberg keräsivät idän uskonnollista esineistöä, esimerkiksi Gustaf Mannerheim ja Axel Gallén. Teosofisen ja antroposofisen ajattelun mukaisesti Ane Gyllenbergille idän uskonnolliset tekstit sisälsivät ikaikaista viisautta:

“Ihminen on kautta vuosituhansien ilmaissut vakaumustaan henkisen minän olemassaolosta ja sen keskeisestä merkityksestä ihmiskunnalle. Sama elämäntunne, joka on löydettävissä mm. egyptiläisten ja tiibetiläisten Kuolleiden kirjasta, Raamatusta, intialaisista teksteistä ja Konfutsen teoksista on eri muodoissaan innoittanut myös meidän aikamme tiedemiehiä —.” (Henkinen testamentti, 1976)

Näyttelyn keskiössä oli Gyllenbergin kokoelmaan kuuluva Ilona Hariman guassimaalaus *Pohjoinen tie* (1948). Hariman teos on esimerkki 1900-luvun alkupuoliskon kasvavasta kiinnostuksesta idän maalaustaiteeseen, tanssiin, meditaatioon ja mudroihiin. Nina Kokkinen halusi korostaa näyttelyssä erityisesti naistaiteilijoita sekä tanssin merkitystä inspiraation lähteenä kuvataiteessa.

Näyttelyn kolmas osio keskittyi suomalais-taiteilijoiden toisen maailmansodan jälkeen tekemiin matkoihin Lähi-itään, Intiaan, Tiibetiin ja Nepaliin. 1960- ja 1970-luvuilla oli yhä tavallisempaa, että taiteilijat hakivat vaikutteita idän uskonnoista, osin hippiliikkeen vaikutuksesta. Idän uskontoihin perustuvia yhteisöjä perustettiin useita. Ekologises-ta ajattelusta, intialaisista ja buddhalaisista opetuksista ja tantrisesta taiteesta kiinnostuneet taiteilijat löysivät samanhenkistä seuraa Kasvis-ravintolasta ja Halvat huvit-galleriasta. Henkisyyspyrkäessä taiteesta tuli abstraktia ja jopa käsitteellistä.

33

Generell vy av utställningen.
Yleisnäkymä näyttelystä.

34

Taiteen tekeminen voitiin jopa nähdä meditaationa, joka heijasteli idän uskonnoista tuttuja tyhjyyden ja ykseyden periaatteita.

Näyttelyn viimeiset teokset olivat maalauksia 1980-luvulta vuosituhannen vaihteeseen. Nykyaikaisessa on yhä havaittavissa voimakas kiinnostus itämaisiin uskontoihin, usein sulautuneena populaarikulttuuriin ja uushenkisyyteen.

Näyttelyn tavoitteena oli paitsi nostaa esiin itämaisten uskontojen merkitystä suomalaisessa kuvataiteessa ja kulttuurissa myös problematisoida ilmiötä. Kuten Nina Kokkinen kirjoittaa blogissaan *Utställningen Österländsk andlighet – en forskande kurators tankar*, hänen tavoitteenaan oli tutkia taiteilijoiden mielikuvia idän henkisyydestä. Kun länsimaaiset keräilijät ostivat buddha-veistoksia, esineiden alkuperäinen uskonnollinen funktio muuttui. Esineet toimivat nyt keräilijöiden henkisen etsinnän välineinä, mutta myös eksoottisina sisustuselementteinä, ja niillä saattoi olla myös yhteys kolonialistisiin valtarakenteisiin. Kuten Nina Kokkinen muotoili asian näyttelyn esittelytek-

tissä: “Historiaan kietoutuu ongelmallisia vastakkainasetteluja ja valtasuhteita, mutta myös aitoa halua ymmärtää ja oppia toisista kulttuureista.” Aiheesta keskusteltiin perusteellisemmin Villa Gyllenbergissä järjestetyssä paneelikeskustelussa, johon osallistuivat kirjailija Silvia Hosseini, historian professori Leila Koivunen, uskontotieteen tutkija Ville Husgafvel ja Nina Kokkinen.

Päivitetty *Idän henkisyyys* nähdään kesällä Tikanojan taidekodissa Vaasassa. Kokkinen puolestaan jatkaa työskentelyä tutkimuksensa parissa Donner-instituutissa ja kirjoittaa aiheesta kirjaa. Villa Gyllenbergin näyttely oli näin ensimmäinen osa Nina Kokkisen tutkimushanketta, jossa hän kartoittaa idän henkisyyttä koskevia mielikuvia ja miten niitä on ilmaistu Suomen taiteessa. Aihe on monella tapaa kirjoittamaton luku Suomen taidehistoriassa ja tuo siten tärkeän panoksen taide- ja kulttuurihistorialliseen tutkimukseen.

Lotta Nylund
Intendentti

Okänd kinesisk tillverkare, Bedjande munk, 1700-tal, trä polykrom.
Tuntematon kiinalainen, Rukoileva munkki, 1700-luku, maalattu puu.

35

38 En bortglömd klassiker i rampljuset

I slutet av 2023 presenterade Villa Gyllenberg den finlands-svenske Werner von Hausens (1870–1951) livsverk på en mångsidig utställning som fick stor uppmärksamhet.

Bild: Werner von Hausen: Vågådalen (Norge), 1947, olja på duk, privatsamling.
Kuva: Werner von Hausen: Vågådalen (Norja), 1947, öljy kankaalle, yksityiskokoelma.

von Hausen var en produktiv konstnär som redan under sin livstid hade marginaliserats i den finska konsthistorien på grund av sin internationella och antimodernistiska inriktning, och det fanns nästan ingen tillgänglig skriftlig information om honom. Genom utställningen ställdes Werner von Hausens livshistoria och -verk i rampljuset och han blev känd för allmänheten. Ur museets synvinkel var utställningsprojektet en risktagning och kulturgärning med vilken vi ville berika den finska konsthistorien. Till vår glädje kunde vi konstatera att publiken blev förtjust i von Hausens lugna, färgstarka och ljusfyllda verk. Utställningen *Werner von Hausen – en bortglömd klassiker* visades 13.9.2023–14.1.2024 och sågs av 12 622 besökare.

Utställningsidén presenterades för museet 2019 av den franska konsthistorikern Laura Gutman, som hade stött på von Hausen redan 2014 i samband med ett annat utställningsprojekt. Gutman fick möjlighet att besöka konstnärens hem och ateljé i Grankulla som var fulla av verk och värdefullt arkivmaterial. Hon förstod genast det kulturella och historiska värdet av de verk och artefakter som fanns i huset, men bristen på finansiering gjorde det svårt att gå vidare med forskningsprojektet. När Gutman presenterade förslaget om en utställning av von Hausens konst för Villa Gyllenberg stod det klart att viss grundläggande forskning om konstnären måste göras innan en utställning kunde arrangeras. Gutman fick själv ett stipendium av Faro-stiftelsen, och hon arbetade också en kort tid för Grankulla stad i anslutning till projektet. Signe och Ane Gyllenbergs stiftelse erhöll ett projektbidrag från Svenska kulturfonden som finansierade en del av Gutmans samt Villa Gyllenbergs amanuens Sofia Simelius arvoden. Simelius var amanuens på Villa Gyllenberg och hjälpte till med att tolka von Hausens brev. Kostnader som var direkt relaterade till utställningen såsom kuratering, förfat-

tande av utställningstexter, konservering och fotografering samt utställningens publikation ansågs höra till Villa Gyllenbergs normala verksamhet och finansierades naturligtvis av stiftelsen.

Utställningskurator Laura Gutman, som nyligen har flyttat tillbaka till Frankrike, berättar hur hon hittade Werner von Hausen och ger sin egen synpunkt på projektet.

Hur väcktes ditt intresse för Werner von Hausen?

När jag 2014 kom i kontakt med en anmärkningsvärd samling som hade förvarats i sin ursprungliga miljö i över sextio år efter von Hausen död, men som då befann sig i en prekär situation, ansåg jag som konsthistoriker att det var min plikt att agera. Det fanns en risk att de historiska spåren skulle utplånas då arvingarna skulle dela dödsboet och konstnärens tidigare hem skulle renoveras och få nya invånare. Läget var något stressigt, men till min lättnad insåg Finlands Nationalgalleri att ärendet var brådskande och skickade en fotograf som fotograferade alla väsentliga verk. Bilderna har varit till enorm hjälp när vi sökte samarbetsparter för projektet.

Werner von Hausen var en finländsk konstnär som endast få kände till, men hans namn dök ofta upp i samband med de finska och svenska symbolistkonstnärerna från slutet av 1800-talet. Salme Sarajas-Korte hade lagt märke till hans roll i en symbolistisk och esoterisk kontext, och Leena Pietilä-Castrén hade lyft fram hans roll som samlare av antika föremål. Vid sidan av dessa två roller växte ett antimodernistiskt perspektiv fram. Alla dessa aspekter förtjänade att utforskas och presenteras för allmänheten.

Vilka var projektets utmaningar?

Den viktigaste vändpunkten för projektet var

Villa Gyllenbergs beslut att erbjuda plats för en utställning tillägnad Werner von Hausen i ett tidigt skede när endast fragmentariska idéer hade sammanställts. Det krävdes mod och beredskap att förbinda sig vid ett så långsiktigt projekt, och jag är mycket tacksam för att Gyllenbergs stiftelse tog den risken.

Forskningsarbetet inleddes hösten 2021 i konstnärens hem och ateljé, där vi katalogiserade verk och gick igenom den korrespondens som hade samlats på husets vind. Det blev en stor utmaning att studera de otaliga fotografierna och brevknippena som hittades på vinden, men tack vare Sofia Simeilius språkkunskaper lyckades vi gå igenom breven. Breven, som var skrivna på norska, svenska, tyska, franska, italienska och engelska, var av varierande betydelse, men innehållet stod klart först när man läste dem. Breven gav en levande och informativ bild av familjens resor och vänkrets. En del av breven hade flyttats till Salme Sarajas-Kortes arkiv på Ateneum. Ett brev som Werner von Hausen i sin ungdom hade skrivit till Émile Bernard och som hittades i Paris, och hans sista brev till Emilie van Kerckhoff efter andra världskriget och som bevarats i Holland, var speciellt rörande läsning.

Werner von Hausens och hans familjs resor till de nordiska länderna och Europa krävde resande för närmare utforskning, men en del av besöken hade jag som tur gjort i ett tidigare skede. Utöver resor till Paris och Holland – som blev försenade på grund av Covid 19-pandemin – fokuserade jag på att utforska konstnärskolonin i Grankulla, vilket var möjligt tack vare stadens utmärkta arkiv.

Berätta lite om projektets viktigaste samarbetsparter

Den roll Villa Gyllenberg tog aktiverade projektet, och den synlighet det därigenom fick gjorde det möjligt att få ytterligare finansiering. Faro-stiftelsen finansierade forsknings-

resorna till Paris och Holland, och stöd från samma stiftelse gjorde det också möjligt att publicera en vetenskaplig artikel i den finska konsthistoriska publikationen TaHiti. Artikeln publicerades strax efter att utställningen hade öppnats, vilket gav publiken en möjlighet att fördjupa sig i ämnet. Artikeln lämnar också ett bestående spår av denna viktiga forskning.

Konstnärens familj spelade en avgörande och viktig roll genom att ge oss tillgång till konstverk och arkiv och öppna sina dörrar för oss under månader av forskning. Mötet med konstnärens ättlingar och deras vänner i Finland, Danmark och Holland gav varmt stöd och ovärderlig information. Jag fick tag i kusiner vars kontakt med familjen hade brutits. Under utställningens gång tog en person kontakt och berättade att de hade hittat verk av Werner von Hausen i sitt hem i Norge, och tillsammans kunde vi rekonstruera historien om konstnärens vänskapsband. Tillsammans med Julia von Boguslawski, en finsk antroposofiforskare, lärde vi känna ättlingar till de personer som introducerade Rudolf Steiners idéer i Finland.

Jag blev också mycket väl bemött av Grankullaborna som bjöd in mig till sina hem och delade sina samlingar och anekdoter med mig. Forskningen piggades upp av de många personliga mötena, och jag kan inte nog tacka Clara Palmgren, Grankulla stads före detta kultursekreterare och kulturråd, för hennes generösa hjälp. Hon guidade mig genom Grankullas mångfasetterade historia och introducerade mig till personer som var viktiga för forskningen.

Vilken var din mest glädjande upptäckt?

Vid mitt första besök i Villa Reire väckte Émile Bernards porträtt av Werner von Hausens hustru min nyfikenhet. Verket avslöjade inte endast att konstnärerna hade träffats, utan vittnade också om att konst-

närerna hade haft ett nära och långt vänskapsförhållande.

Werner von Hausens självporträtt där han är klädd i en vit sommarkostym var en annan överraskning. Verket hittades på rulle, men ramades in och genomgick en lätt konservering inför utställningen. Jag är fascinerad av konstnärens antroposofiska verk som gjordes efter andra världskriget. De förtydligar på något sätt hans andliga utveckling.

En av projektets höjdpunkter var också efterfrågan på verk som lanserades via pressen. Kontakter från privatpersoner som ägde verk av von Hausen fortsatte genom hela utställningen, och ofta hade verken stannat inom samma släkt. De nuvarande ägarerna kunde berätta om verkens ursprungliga ägare och deras eventuella koppling till konstnären. Jag har sammanställt informationen till en omfattande katalog där det redan finns så många arbeten att man kunde hålla samma utställning på nytt, men med andra verk.

Vilken aspekt av Werner von Hausen skulle du vilja utforska i framtiden, eller skulle du vilja att någon viss aktör skulle fortsätta den forskning du har påbörjat?

De konstnärskretsar från 1800- och 1900-talet som har glömts bort – och dit också Werner von Hausen hörde – är förtjänta av större uppmärksamhet. Många konstnärer, både författare, intellektuella och feministiska ledargestalter, förtjänar att studeras närmare.

von Hausens och hans familjs livsstil belyser den roll konstnärskolonier och kuststäder spelade i Norden och Holland omkring sekelskiftet. Grankulla är en försummad kultur- och konstskatt, och dess kulturarv riskerar att försvinna. Jag vill tro att forskningen ska fortsätta, antingen av mig själv eller av någon annan.

Du tillbringade nästan ett decennium i Werners sällskap. Var det värt det, skulle du göra det igen?

När utställningen på Villa Gyllenberg tog slut var jag mycket nöjd. Jag kunde inte ha önskat mig en bättre presentation av konstnären än vad denna magnifika inramning gav. Publikframgången som överträffade alla förväntningar är ett bevis på besökarnas nyfikenhet och uppskattning. Många konsthistoriker har uttryckt sitt intresse och sin förvåning över denne okände konstnärs biografi.

Werner von Hausens utställning avslutar också mina 22 år i Finland, och jag är mycket glad över att kunna avsluta min tid här med att publicera ny forskning. Werner von Hausen är lika okänd utomlands som i sitt hemland, och med beaktande av hans kopplingar till Frankrike, Holland, Danmark och Norge är det möjligt att det ligger på mitt ansvar att lyfta fram honom. Jag hoppas kunna återkomma till temat i framtiden och delar gärna med mig av mitt forskningsmaterial till intresserade forskare.

Siiri Oinonen

Publik- och programansvarig

Laura Gutman

*Utställningskurator, konsthistoriker
Musées du Second Empire et de
l'Impératrice Eugénie
Château de Compiègne*

42

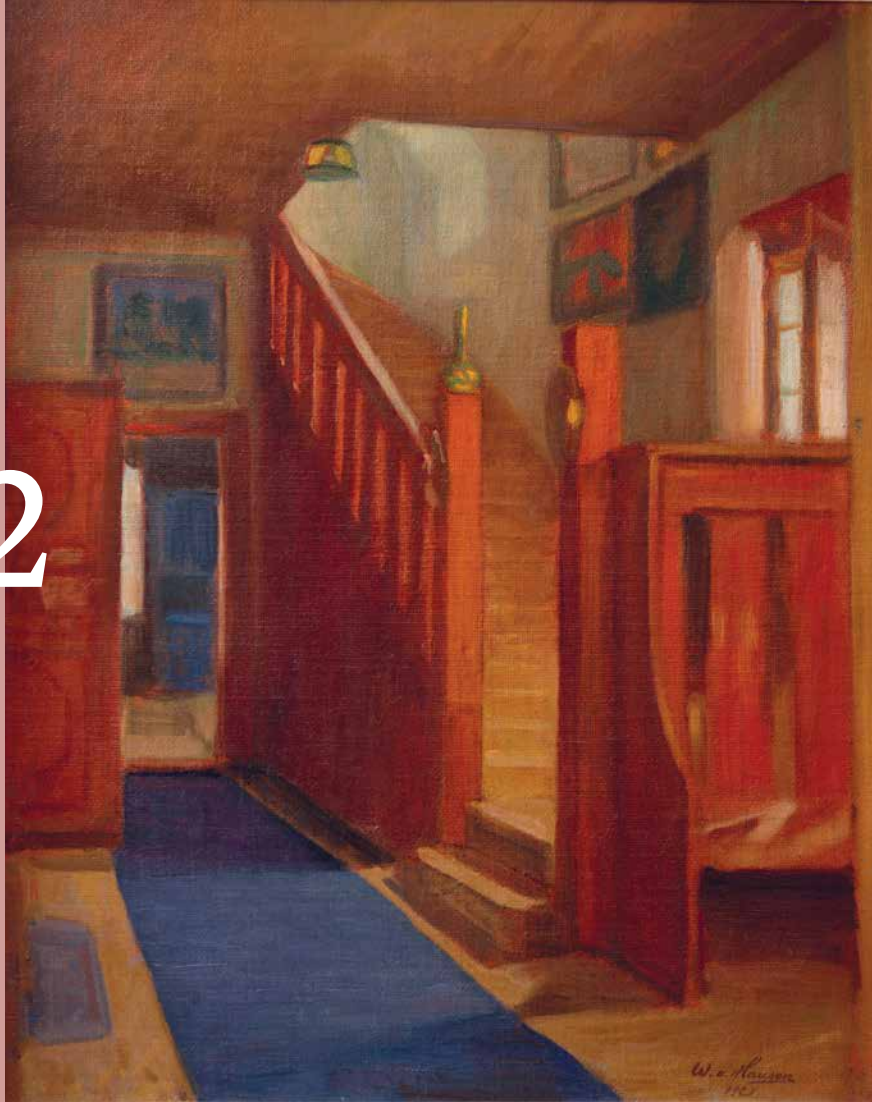

Bild: Werner von Hausen, Interiör från min villa, 1921, olja på duk, privatsamling.
 Kuva: Interiööri huvilastani, 1921, öljy kankaalle, yksityiskokoelma.

Unohdettu klassikko valokeilassa

43

Loppuvuodesta 2023 Villa Gyllenbergissä esiteltiin suomenruotsalaisen Werner von Hausenin (1870–1951) elämäntyötä monipuolisen ja yleisön suosioon nousseen näyttelyn kautta.

Von Hausen oli tuottelias taiteilija, joka oli jäänyt kansainvälisen ja antimodernistisen suuntauksensa vuoksi suomalaisen taidehistorian marginaaleihin jo elinaikanaan, eikä hänestä ollut juuri mitään kirjallista tietoa saatavilla. Näyttely nosti von Hausenin elämäntarinan ja -työn valokeilaan ja yleisön tietoisuuteen. Museon näkökulmasta näytte-

lyprojekti oli riskinotto ja kulttuuriteko, jonka kautta halusimme rikastuttaa suomalaista taidehistoriaa. Iloksemme saimme huomata, että yleisö ihastui von Hausenin seesteisiin, värikylläisiin ja valoa säteileviin teoksiin. *Werner von Hausen – unohdettu klassikko* -näyttely oli esillä 13.9.2023–14.1.2024, ja sen näki 12622 kävijää.

Näyttelyideaa ehdotti museolle vuonna 2019 ranskalainen taidehistorioitsija Laura Gutman, joka oli törmännyt von Hauseniin jo vuonna 2014 erään toisen näyttelyprojektin kautta. Gutman pääsi vierailemaan taiteilijan Kauniaisissa sijaitsevassa kodissa ja ateljeessa, jotka olivat täynnä teoksia ja arvokasta arkistomateriaalia. Hän ymmärsi heti talosta löytyneiden teosten ja esineiden kulttuurihistoriallisen arvon, mutta rahoituksen puuttuessa tutkimusprojektia oli vaikea edistää. Kun Gutman ehdotti von Hausenin taidetta esittelevää näyttelyä Villa Gyllenbergiin, oli selvää, että jonkinasteinen perustutkimus taiteilijasta olisi tehtävä, jotta näyttely voitaisiin toteuttaa. Signe ja Ane Gyllenbergin säätiö ei sääntöjensä mukaan myönnä apurahoja taide- ja kulttuurihistorialliseen tutkimukseen, joten vaadittiin yhteistyötä useamman tahon kanssa, jotta tämä tutkimukseen perustuva näyttely saatiin aikaan. Gutman sai itse apurahan Faro-säätiöltä, ja hän oli myös lyhyen aikaa Kauniaisten kaupungilla töissä projektiin liittyen. Signe ja Ane Gyllenbergin säätiö sai projektiapurahaa Svenska kulturfondenilta, ja tällä tuella rahoitettiin Gutmanin, sekä hänen apunaan von Hausenin kirjeitä tulkinneen Villa Gyllenbergin amanuenssi Sofia Simeliuksen palkkioita. Suoraan näyttelyyn liittyneet kulut, kuten kuratointi, näyttelytekstien kirjoitus, konservointi- ja valokuvaustyöt sekä näyttelyjulkaisu, katsottiin Villa Gyllenbergin normaaliksi toiminnaksi, jonka säätiö luonnollisesti rahoitti.

Äskettäin Ranskaan paluumuuttanut näyttelykuraattori Laura Gutman kertoo, miten hän löysi Werner von Hausenin ja tarjoaa oman näkökulmansa projektiin.

Mikä sai sinut kiinnostumaan Werner von Hausenista?

Kun sain vuonna 2014 tutustua huomattavaan kokoelmaan, joka oli säilynyt alkupe-
räisessä ympäristössään yli kuusikymmen-

tä vuotta von Hausenin kuoleman jälkeen, mutta oli tuolloin arkaluontoisessa tilanteessa, tunsin taidehistorioitsijana veloitteen toimia. Huolena oli, että historialliset jäljet pyyhkiytyisivät pois perillisten jakaessa kuolinpesän ja tehdessä taiteilijan entiseen kotiin muutostöitä uusia asukkaita varten. Ilmasa oli kiireen tuntua, mutta helpotukseksi Kansallisgalleria huomioi aiheen kiireellisuuden, ja lähetti valokuvaajan kuvaamaan kaikki tärkeimmät työt. Kuvista oli myöhemmin valtavasti apua, kun etsimme projektille yhteistyökumppaneita.

Werner von Hausen oli harvojen tuntema suomalainen taiteilija, jonka nimi kuitenkin esiintyi usein suomalaisten ja ruotsalaisten 1800-luvun lopun symbolistitaiteilijoiden yhteydessä. Salme Sarjas-Korte oli huomionut hänen roolinsa symbolistisessa ja esoteerisessa kontekstissa, ja Leena Pietilä-Castrén oli nostanut esiin hänen roolinsa antiikin esineiden kerääjänä. Näiden kahden roolin rinnalle nousi vielä antimodernistinen näkökulma. Kaikki nämä puolet ansaitsivat tulla tutkituiksi ja esitellyksi yleisölle.

Minkälaisia haasteita projektiin liittyi?

Projektin kannalta merkittävän käänne oli Villa Gyllenbergin päätös tarjota Werner von Hausenille omistetulle näyttelylle tilat varhaisessa vaiheessa, kun kasassa oli vasta hajanaisia ideoita. Vaati rohkeutta ja visio-
näärisyyttä sitoutua tämän kaltaiseen pitkäaikaiseen projektiin, ja olen hyvin kiitollinen Gyllenbergin säätiölle riskin ottamisesta.

Tutkimustyö alkoi syksyllä 2021 taiteilijan kodista ja ateljeesta, jossa luetteloidimme teoksia ja kävimme läpi talon vintillä säilytettyä kirjeenvaihtoa. Vintiltä löytyi lukuisia valokuvia ja monta kirjenippua, joiden tutkiminen oli valtava haaste, mutta Sofia Simeliuksen kielellisen osaamisen ansiosta saimme kirjeet läpikäytyä. Norjaksi, ruotsiksi, saksaksi, ranskaksi, italiaksi ja englanniksi kirjoitetut

kirjeet olivat tärkeydeltään vaihtelevia, mutta sisältö selvisi ainoastaan lukemalla. Kirjeet tarjosivat eläväisen ja informatiivisen kuvan perheen liikkeistä ja ystäväpiiristä. Osa kirjeistä oli siirretty Ateneumiin Salme Sarajas-Korteen arkistoon. Werner von Hausenin nuoruudessaan kirjoittama ja Pariisista löytynyt, Émile Bernardille osoitettu kirje, sekä Hollannissa säilynyt, hänen viimeinen Emilie van Kerckhoffille toisen maailmansodan jälkeen lähettämä kirje, olivat todella liikututtavaa.

Werner von Hausenin ja hänen perheensä Pohjoismaihin ja Eurooppaan vieneet matkat vaativat matkustamista tutkimusta varten, mutta osan näistä vierailuista olin onneksi tehnyt jo varhaisemmassa vaiheessa. Pariisiin ja Hollantiin suuntautuneiden – ja Covid19-pandemian takia viivästyneiden – matkojen lisäksi keskityin Kauniaisissa sijainneen taiteilijasiirtokunnan tutkimiseen, mikä oli mahdollista kaupungin erinomaisen arkiston ansiosta.

Kerro hieman projektille tärkeistä yhteistyötahoista

Villa Gyllenbergin ottama rooli aktivoi projektin ja sen kautta saatu näkyvyys mahdollisti lisärahoituksen saamisen. Faro-säätiö rahoitti Pariisiin ja Hollantiin suuntautuneet tutkimusvierailut, ja saman säätiön tuki mahdollisti myös tieteellisen artikkelin julkaisemisen suomalaisessa taidehistoriallisessa TaHiti -julkaisussa. Artikkelijulkaistiin näyttelyn alussa, mikä antoi yleisölle mahdollisuuden syventyä aiheeseen, ja se on myös pysyvä jälki tästä tärkeästä tutkimustyöstä.

Taiteilijan perhe oli ratkaisevan tärkeässä roolissa mahdollistaessaan teosten ja arkistojen käytön ja avatessaan ovensa meille kuukausia kestäneen tutkimustyön ajaksi. Taiteilijan jälkeläisten sekä heidän ystäviensä tapaaminen Suomessa, Tanskassa sekä Hollannissa tarjosi lämmينhenkistä tukea sekä korvaa-

mattoman arvokasta tietoa. Löysin serkkuja, joihin perheen yhteydet olivat katkenneet. Näyttelyn aikana eräs henkilö otti yhteyttä, ja kertoi löytäneensä Werner von Hausenin töitä perheensä kodista Norjasta, ja yhdessä saimme rekonstruoida taiteilijan ystävyysuhteen tarinan. Yhdessä suomalaisen antroposofiatutkijan, Julia von Boguslawskin kanssa tutustuimme Rudolf Steinerin aatteita Suomeen tuoneiden henkilöiden perillisiin.

Sain myös kauniaislaisilta erittäin lämpimän vastaanoton, kun he kutsuivat minut koteihinsa ja jakoivat kokoelmansa ja lukuisat anekdoottinsa kanssani. Tutkimustyötä elävöitti lukuisat inhimilliset kohtaamiset, enkä voi tarpeeksi kiittää Kauniaisten entistä kulttuurisihteeriä, kulttuurineuvos Clara Palmgrenia hänen avokätisestä avustan. Hän opasti minua Kauniaisten historian kiemuroissa, ja esitteli minut tutkimuksen kannalta tärkeille ihmisille.

Mikä oli mielestäsi ilahduttavin löydös?

Ensimmäisellä vierailullani Villa Reireen uteliaisuuteni herätti Émile Bernardin Werner von Hausenin vaimosta maalaama muotokuva. Teos ei kertonut ainoastaan taiteilijoiden tapaamisesta, vaan viesti läheisemmästä ja pitkäaikaisemmasta ystävyysuhteesta taiteilijoiden välillä.

Werner von Hausenin omakuva, jossa hän on pukeutunut valkoiseen kesäasuun, oli toinen yllätys. Teos löytyi rullalle käärittynä, mutta se kehystettiin ja konservoitiin kevyesti näyttelyä varten. Taiteilijan antroposofiset teokset, jotka syntyivät toisen maailmansodan jälkeen, kiehtovat minua. Ne ikään kuin selkeyttävät hänen henkistä kehitystään.

Lehdistön kautta lähtenyt teosten etsintäkuulutus oli myös yksi hankkeen kohokohdista. Yhteydenotot von Hausenin teosten yksityisomistajilta jatkuivat läpi koko näyttelyn, ja usein teokset olivat pysyneet sam-

assa suvussa. Nykyiset omistajat pystyivät kertomaan teoksen alkuperäisestä omistajasta ja hänen mahdollisesta yhteydestänsä taiteilijaan. Olen koonnut nämä tiedot kattavaksi teosluetteloksi, ja siinä on jo niin monta teosta, että voisimme järjestää saman näyttelyn, mutta eri teoksilla.

Mitä näkökulmaa Werner von Hausenista haluaisit tutkia tulevaisuudessa, tai toivotko että jokin tietty taho jatkaisi aloittamaasi tutkimustyötä?

1800- ja 1900-luvun vaihteen unohtuneet taiteilijapiirit – joihin myös Werner von Hausen kuului – ansaitisivat enemmän huomioita. Monet taiteilijat, sekä kirjailijat, intellektuellit ja feministiset johtohahmot ansaitsevat lisätutkimuksia.

Von Hausenin ja hänen perheensä elämäntyyli korostaa taiteilijasiirtokuntien ja merenrantakaupunkien roolia Pohjoismaissa ja Hollannissa vuosisadan vaihteessa. Kauniainen on vähälle huomiolle jäänyt kulttuurin ja taiteen aarrea, ja sen kulttuuriperintö on vaarassa kadota. Haluan uskoa, että tutkimusta tullaan tekemään jatkossakin, joko minun itseni, tai jonkun toisen toimesta.

Vietit melkein vuosikymmenen Wernerin seurassa. Oliko matka kaiken arvoinen, tekisitkö sen uudestaan?

Villa Gyllenbergin näyttelyn päättyessä olin erittäin tyytyväinen. En olisi voinut toivoa parempaa esittelyä taiteilijalle, kuin mitä tämä upea tila tarjosi, ja kaikki odotukset ylittänyt yleisömenestys todistaa kävijöiden uteliaisuudesta ja arvostuksesta. Useat taidehistorioitsijat ovat ilmaisseet kiinnostuksensa ja hämmästyksensä aiemmin tuntemattoman taiteilijan elämänkerrasta.

Werner von Hausen -näyttely tuo myös päätökseen 22-vuotisen aikani Suomessa, ja olen mielissäni voidessani päättää aikani täällä uu-

den tutkimuksen julkaisemiseen. Werner von Hausen on yhtä tuntematon ulkomailla kuin kotimassaan, ja ottaen huomioon hänen yhteytensä Ranskaan, Hollantiin, Tanskaan ja Norjaan, voi olla, että hänen esiin nostamisensa jää minun vastuulleni. Toivon että voin palata tämän aiheen pariin tulevaisuudessa ja jaan mielelläni tutkimusaineistoni aiheesta kiinnostuneille tutkijoille.

Siiri Oinonen

Yleisöpalveluvastaava

Laura Gutman

Näyttelykuraattori, taidehistorioitsija.

Musées du Second Empire et de

l'Impératrice Eugénie

Château de Compiègne

Werner von Hausen i sitt hem, okänd, arkiv Werner von Hausen.
Werner von Hausen kodissaan, tuntematon, Werner von Hausenin arkisto.

Styrelse

Ordförande

Professor Per-Henrik Groop

Viceordförande och skattmästare

ED, DI Kaj Hedvall

Ordinarie ledamöter

FM Berndt Arell

Docent Henrik Enckell

Vicehäradshövding Susanne

Homén-Lindberg

Docent Ruth Illman

FM Kai Kartio

Docent Minna Sarantola-Weiss

Docent Taisto Sarkola

Docent Viveca

Söderström-Anttila

Biträdande professor Lena Thorn

ED Hanna Westman

MUSEINÄMNDEN

Ordförande

FM Berndt Arell

Professor Per-Henrik Groop

Docent Ruth Illman

FM Kai Kartio

Docent Minna Sarantola-Weiss

49

FINANSRÅDET

Ordförande

ED, DI Kaj Hedvall

Professor Per-Henrik Groop

Vicehäradshövding Susanne

Homén-Lindberg

ED Hanna Westman

MEDICINSKA SAKKUNNIGNÄMNDEN

Ordförande

Professor Per-Henrik Groop

Docent Henrik Enckell

Docent Taisto Sarkola

Docent Viveca

Söderström-Anttila

Biträdande professor Lena Thorn

Personal

50

STIFTELSEN

Verkställande direktör
Jannica Fagerholm

Ekonomiansvarig
Wilhelm Sjöberg

**Stipendie- och
kommunikationsansvarig**
Antonia Laszlo

VILLA GYLLENBERG

Intendent
Lotta Nylund

**Publik- och
programansvarig**
Siiri Oinonen

Museimästare
Tuomas Laatikainen

Projektkoordinator
Gabriella Tjeder-Kajander

Amanuens
Sofia Simelius

Utställningsassistent
Kira Toikka

Museets guider 2023 Helmi Anttila, Iida Arvola, Iris Bäckman, Siiri Drake, Laura Jurmu, Ari Kovero, Linda Leskinen, Ida Lindgren, Pia Sipiläinen, Kira Toikka (fram tills 22.10.2023, därefter utställningsassistent), Suvi Toivanen, Leena Vaskin, Oona Örmä

Från vänster Jannica Fagerholm, Tuomas Laatikainen, Antonia Laszlo, Lotta Nylund, Siiri Oinonen, Wilhelm Sjöberg, Sofia Simelius, Gabriella Tjeder-Kajander, Kira Toikka

51

Verksamhets- berättelse 2023

FÖRVERKLIGANDET AV SYFTET

Signe och Ane Gyllenbergs stiftelses ändamål är enligt stiftelsens stadgar att

understöda medicinsk och därtill ansluten naturvetenskaplig forskning, särskilt på området för hur det fysiska och människans fysiska funktioner påverkas av det andliga och själsliga samt på blodforskningens område,

och i andra hand

upprätthålla och förkovra en konstsamling, omfattande föreläsningsvis alster av inhemsk målarkonst och skulptur.

Stiftelsens ändamål förverkligas:

genom beviljande av stipendier eller forskningsunderstöd, bekostande av forskningsresor samt utgivande av medicinsk eller därtill ansluten naturvetenskaplig litteratur;

och

genom anskaffande av konstverk till en konstsamling, som öppethålles för allmänheten.

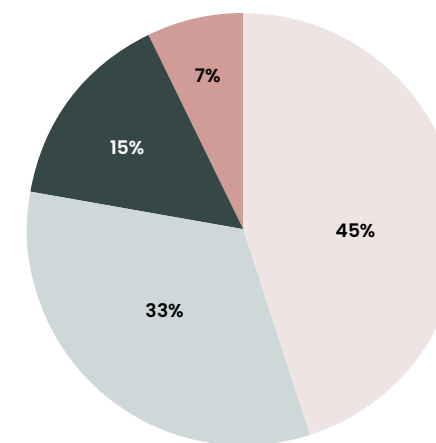
De medicinska understöden utdelas av styrelsen på basen av ansökningar eller i särskilda fall på basen av övriga beslut.

Museiverksamheten förverkligas genom att upprätthålla och utveckla konstmuseet Villa Gyllenberg samt genom att utöka konstsamlingen.

År 2023 använde stiftelsen 3 021 369,73 euro till att förverkliga syftena. I beloppet ingår konstinköp om 44 035,20 euro.

KOSTNADER FÖR FÖRVERKLIGANDET AV STIFTELSENS SYFTEN 2023

3,0 m EUR

● Medicinsk understödsverksamhet ● Museiverksamhet
● Personalkostnader ● Övriga kostnader

53

Den ordinarie stipendieutdelningen för två-årsperioden 2022–2023 uppgick till 2 687 720 euro, vilket är en ökning med 4,6 % från perioden 2020–2021. Därtill beviljades för perioden 2022–2023 universitetsunderstöd om 430 000 euro, vilka alla kostnadsfördes redan år 2022.

Museiverksamheten på Villa Gyllenberg präglades av hög aktivitet med tre specialutställningar under året. Museet besöktes av 26 153 personer.

Räkenskapsperiodens resultat uppgick till 4 485 347,97 euro.

Stiftelsen arbetar enligt anvisningen God

förvaltning i stiftelser utgiven av föreningen Stiftelser och fonder rf. För ekonomiska åtgärder med närstående kretsens redogörs i denna verksamhetsberättelse och även i not 3.

DEN MEDICINSKA UNDERSTÖDSVERKSAMHETEN 2023

Av det för åren 2022 och 2023 beviljade totala stipendiebeloppet om 2 687 720 euro ingår 1 344 100 euro i årets kostnader. Från allmänna fonden kostnadsfördes forskningsstipendier för 733 000 euro. Från Steinerfonden kostnadsfördes forskningsstipendier om 317 750 euro och fortbildnings- och projektstipendier om 293 350 euro. Stipendier om 1 360 euro återtog.

Från om med år 2023 infördes en årlig utdelning av fortbildnings- och projektstipendier från Steineravdelningen. Utdelningen riktade sig till projekt och fortbildning som infaller 1.7.2023–30.6.2024. Stiftelsen mottog 163 fortbildnings- och projektstipendieansökningar och det totala ansökta beloppet var 1 314 943 euro. Inför stipendiebehandlingen beredde kansliet fortbildnings- och projektstipendierna. Den medicinska sakkunnigämnden tog del av och godkände kansliets beredning att föreläggas och beslutas av styrelsen. Det beviljade beloppet om 293 350 euro fördelade sig på 62 fortbildnings- och projektstipendier för år 2023.

Användningstiden för forskningsstipendierna kan vid behov förlängas med två år, varvid också utbetalningen kan uppskjutas. Av stipendier beviljade för perioden 2022–2023 stod 130 300 euro olyfta per 31.12.2023.

Alla stipendieansökningar, beviljade stipendier, stipendieutbetalningar och -redovisningar handläggs digitalt i stipendiehanteringssystemet Rimbert.

Medicinska sakkunnigämnden granskar stipendieredovisningarna digitalt i stipendiehanteringssystemet Rimbert. Inkomsten redovisning för tidigare stipendium är en förutsättning för utbetalning av nytt stipendium. Stipendierna informeras därtill att uteblivna redovisningar kan ge upphov till krav på återbetalning av stipendiet. Stipendierna meddelades automatiskt om uteblivna redovisningar.

Under år 2023 utbetalades inga övriga understöd. Tidigare år har t.ex. donationer till universitet och donationsprofessurer ingått i övriga understöd.

Arbetet kring stiftelsens 75-års jubileumsår inleddes med planering av symposiet Psychosomatic medicine revisited. Programmet för symposiet utformades och talarna

vidtalades under år 2023. Medicinska sakkunnigämnden utarbetade och styrelsen godkände kriterierna för ett jubileumspris om högst 50 000 euro som utdelas år 2024 för betydande insatser inom psykosomatisk forskning.

Stipendieansvariga Antonia Laszlo träffade Snellman-högskolans ledning för att diskutera den antroposofiska lärar- och terapiutbildningens framtid i Finland.

Artikelintervjuer i serien Kunskapens ansikten har publicerats på stiftelsens hemsida och i stiftelsens sociala medier. I serien presenteras forskare och universitet för vilka stiftelsen beviljat en professur eller donation.

MUSEIVERKSAMHETEN 2023

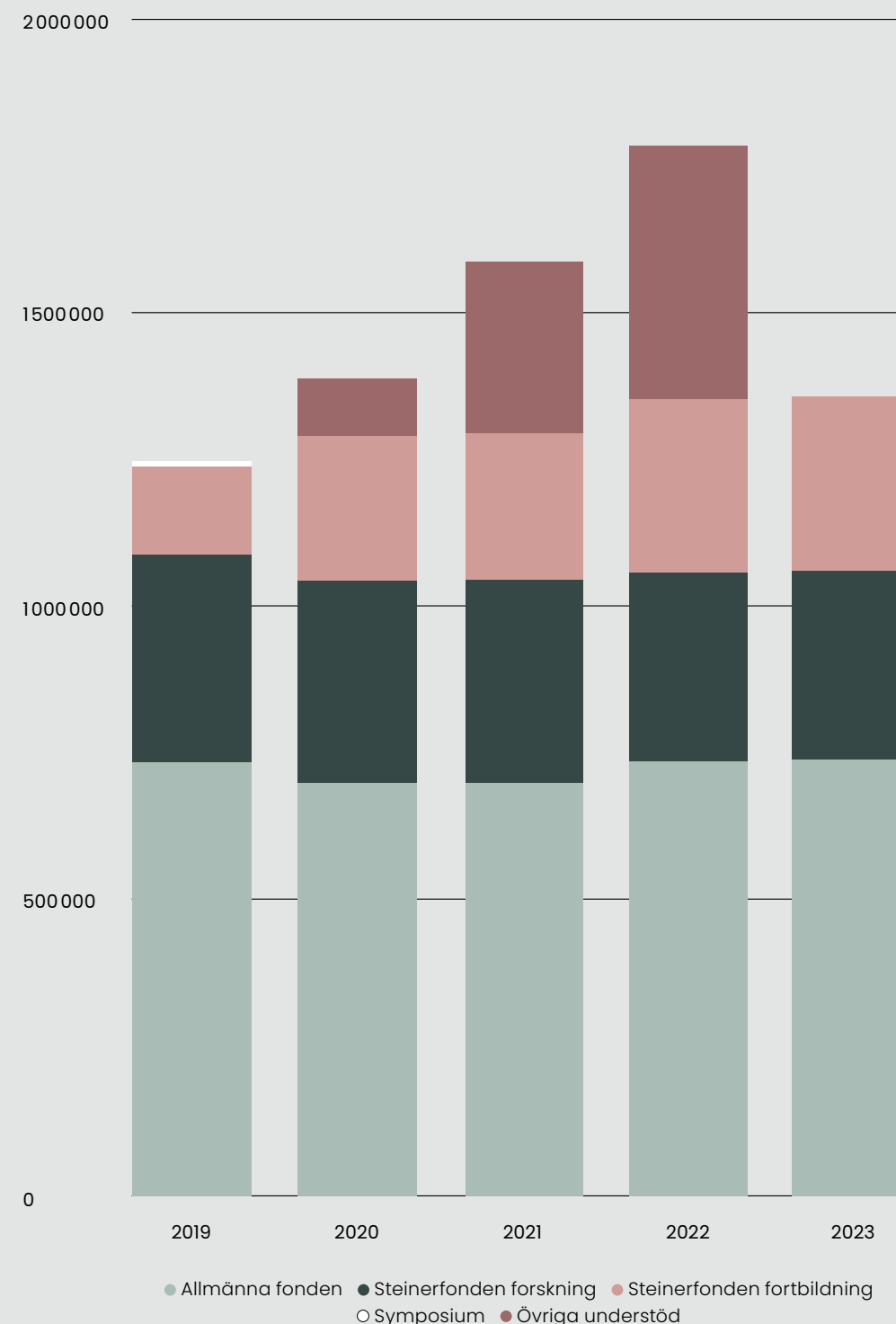
Villa Gyllenberg hade 26 153 besökare år 2023. Museet arrangerade under året tre specialutställningar: *Österländsk andlighet* (26.4–13.8.2023), *Werner von Hausen – en bortglömd klassiker* (13.9.2023–14.1.2024) och julutställningen *Jul på Villa Gyllenberg* (25.11.2023–14.1.2024).

I början av året visades Signe och Ane Gyllenbergs stiftelses egen samling med den återkommande utställningen *I tiden. Samling Ane Gyllenberg* (15.10.2022–26.3.2023). Utställningen sågs av 8 658 besökare. I samband med utställningen ordnades fyra föredrag med anknytning till den gyllenbergiska samlingen. FD Liisa Lindgren talade om Rodins *Den eviga våren* och konstnärens inverkan på finländsk konst, FM Leena Reiniläs föredrag handlade om Juhani Linnovaara, FD Dora Pataricza talade om Helene Schjerfbeck's *Lövhyddohögtid* och den judiska högtiden Sukkot i Finland, och museets intendent Lotta Nylund berättade om motivet Marie bebådelse i italiensk renässanskonst. Föredragen lockade 60–90 åhörare var.

Sommarens utställning var *Österländsk and-*

MEDICINSK UNDERSTÖDSVERKSAMHET 2019–2023

EUR

lighet och kuraterades av FD Nina Kokkinen, forskardoktor vid Donnerska institutet. Utställningen presenterade en konst- och kulturhistorisk översikt över föreställningar om 'österländsk andlighet' i konsten i Finland från slutet av 1800-talet till 1990-talet. I utställningen ingick verk av 22 konstnärer, som lånades in från museer, privatsamlingar och konstnärer. Utställningen sågs av 10 772 besökare och lockade även yngre publik. I samband med utställningen ordnades kringprogram med anknytning till utställningstemat. Nina Kokkinen drog två välbesökta kuratorsguidningar 26.4 och 10.6, och var även ordförande för en paneldiskussion som gick av stapeln 6.5. Paneldeltagarna var författaren Silvia Hosseini, FD Ville Husgafvel och professor Leila Koivunen. Den 3–4.5. ordnades två yogasessioner under ledning av yogainstruktör Viviann Seege. Helsingforsdagens program bestod av två kalligrafishowar som drogs av kalligrafikonstnären Yukina Yamamoto.

Utställningen *Werner von Hausen – en bortglömd klassiker* var den första museiutställningen någonsin över bildkonstnären Werner von Hausens (1870–1951) liv och produktion. Utställningens kurator var den fransk-finska konsthistorikern Laura Gutman. Utställningen baserade sig på omfattande forskning som finansierades delvis av Signe och Ane Gyllenbergs stiftelse och delvis av Svenska Kulturfonden, Faro-stiftelsen samt Grankulla stad. Inför utställningen kartlades von Hausens produktion och kuratorn, med hjälp av museets amanuens Sofia Simelius, studerade von Hausens brevväxling. 16 verk konserverades och inramades för utställningen. På utställningen visades 83 målningar, teckningar och etsningar av Werner von Hausen och därutöver 13 konstverk av hans vänner samt några av hans möbler. Signe och Ane Gyllenbergs stiftelse publicerade en utställningspublikation med en artikel av Laura Gutman, vilket är den första mer omfattande konsthistoriska studien om konstnären.

Utställningen var mycket omtyckt av publiken och sågs av 12 622 besökare.

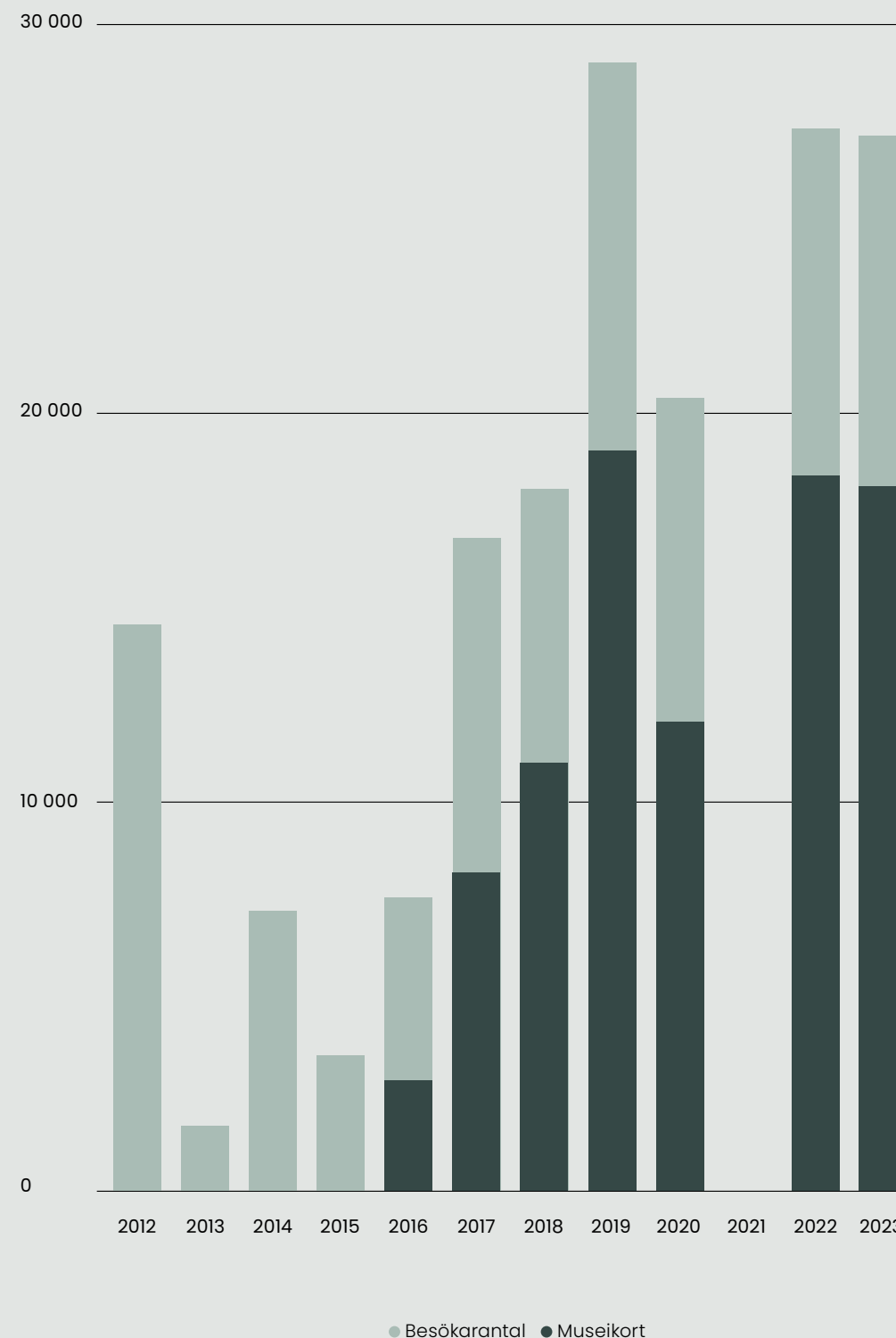
I samband med utställningen ordnades en mycket uppskattad kuratorsguidning under ledning av Laura Gutman och därtill höll kulturrådet Clara Palmgren ett föredrag om villasamhället Grankullas grundande. Den 18 november hölls en eurytmiföreläsning under ledning av Anja Riska. Grankulla musikfestival höll en av sina konserter på museet 1 november och evenemanget inleddes med Laura Gutmans utställningspresentation.

Kring julen visades den återkommande julutställningen i hemmuseet och den sågs av 4 443 personer. Kungsvägens musikinstitut ställde upp med ett förtjusande och uppskattat Luciatåg med elever ur årskurs 1 och 2.

Samlingspolitikens första del godkändes av styrelsen. I den definieras Signe och Ane Gyllenbergs stiftelses samlingsuppgift, stadgar, lagar och etiska regler som styr samlingsarbetet, samt samlingarnas historia och hur samlingarna utökas. Samlingspolitiken gällande säkerhet med en plan för riskhantering och evakuering av samlingen sammanställdes på hösten. Hela samlingen indelades i tre värdekategorier, katalogiserade i MuseumPlus, för att ha en prioriteringslista inför en eventuell evakuering.

Ett projekt att undersöka och konservera äldre europeiska målningar i konstsamlingen inleddes. I stiftelsens samling ingår 23 verk från 1400–1700-talen, varav 14 är målningar. Målningarna granskades av konservator Olli Poijärvi och tillsammans med intendenten gjordes en långsiktig konserveringsplan, enligt vilken ett verk konserveras varje år. Den första målningen som konserverades av Poijärvi var *Marie bebådelse*. Den manieristiska målningen är sannolikt målad av en italiensk konstnär mellan 1520- och 1650-talen. Pigmentanalysen visade att Ma-

MUSEETS BESÖKARANTAL 2012–2023

rias kåpa är målad enbart med högklassig ultramarin. Fotografier med nära infraröd (NIR) avslöjade detaljer under målningssytan, som tyvärr inte kunde tas fram utan risk för målningen. Målningen kan möjligen attribueras genom fortsatt forskning.

Stiftelsen införskaffade Elin Danielsson-Gambogis oljemålning *Vid tebordet* (1904) på Hagelstams vårauktion. Målningen hängdes upp i salongen i stället för Edelfelts Sophie Manzey, som var utlånad till Ateneum.

Stiftelsen lånade ut sammanlagt 20 konstverk ur samlingen, varav 6 till utställningen *Årstider i oss* arrangerad av Föreningen finländska konststiftelser på Uleåborgs konstmuseum 17.6.2023–7.1.2024. Helene Schjerfbeck's *Elegant dam* lånades till utställningen *1920s! In the Kaleidoscope of Modernism* i Bundeskunsthalle Bonn (1.4–30.7.2023).

Museets kommunikationsstrategi tog form i samband med att stiftelsens kommunikationsstrategi sågs över i sin helhet. Utställningarna *Österländsk andlighet* och *Werner von Hausen – en bortglömd klassiker* fick rikligt med synlighet i medierna.

Museet erbjöd sina besökare ett mångsidigt konsertprogram med totalt sju konserter som ordnades under museets öppethållningstid. Tre av dessa konserter genomfördes i samarbete med Sibelius-Akademien och innehavaren av stiftelsens Salvi-harpa uppträdde på en av konserterna. Dessa konserter ingick i museets entrébiljett och lockade mellan 65 och 150 åhörare var. Därtill ordnade Punavuoren Kamarimusiikki, lotsad av Minna Pensola som innehar stiftelsens Bergonzi-violin, en konsert 13.5 och Tapiola Sinfonietta höll tre konserter på Villa Gyllenberg 26–28.5.

Museet bjöd på fritt inträde under Internationella museidagen 18.5, Helsingforsdagen 12.6, Stiftelsedagen 1.10 och på Werner von

Hausens födelsedag 29.10. Museiförbundet fyllde 100 år och museet deltog i jubileet genom att bjuda besökarna på en ”I museets kulisser”-guidning 30.9.

Signe och Ane Gyllenbergs stiftelse är medlem i den internationella museiorganisationen ICOM, Finlands museiförbund och Föreningen Finländska Konststiftelser r.f. Därtill har museet ett samarbete mellan hemmuseerna i huvudstadsregionen (SAM-Helsinki) och Bredvikens museer.

I början av året ordnades en säkerhetsskolning för museipersonalen och i mars ordnades en röst användningsskolning under ledning av Sari Havas.

Under året anställdes tre nya guider i och med att två andra slutade. Den fastanställda museipersonalen gjorde ett studiebesök till Stockholm 28–29.9.

Under vårens och höstens utställningsbyten utfördes mindre renoveringsarbeten. På våren installerades en luftvärmepump i det så kallade filmrummet och en del spruckna golvplattor byttes ut i aulan. Helsingfors räddningsverk genomförde en brandsyn på museet 18.8. Den år 2021 genomförda renoveringens garantitid gick ut i slutet av november 2023 och i samband med detta gjordes en del mindre reparationer och åtgärder.

EKONOMI OCH PLACERINGAR

Enligt stiftelsens placeringspolitik präglas förvaltningen av stiftelsens placeringsförmögenhet, liksom hela stiftelsens verksamhet, av långsiktighet. Målet är att uppnå en god riskjusterad totalavkastning över konjunkturcyklerna. Avkastningen på placeringarna bör täcka kostnaderna för stiftelsens medicinska understödsverksamhet, museiverksamhetens kostnader samt kostnaderna för förvaltningen. Enligt stadgarerna kan stiftelsens medel även användas för konstinköp till Signe och Ane Gyllenbergs

stiftelses konstsamling. Målsättningen för placeringsverksamheten är också att trygga kapitalets värdebeständighet och på sikt öka medel tillgängliga för verksamheten. Åtgärderna år 2023 stödde förverkligandet av dessa målsättningar.

Enligt stiftelsens, av styrelsen godkända, placeringspolitik är riktlinjerna för allokeringen i placeringsportföljen följande: aktieplaceringar 60–70%, fastighetsplaceringar 15–25%, övriga alternativa placeringar 10–20% och ränteplaceringar 0–10%. Dessa intervall är riktgivande och vid fluktuationer i marknader kan tillgångsslagens andel över- eller underskrida intervallgränserna.

I placeringspolitiken förbinder sig stiftelsen till en hållbar placeringsverksamhet. Detta innebär att, utöver analys av avkastningsförväntning och risk, inkluderas aspekter på hållbarhet i beredningen av placeringsbesluten och i beslutsfattandet. Förväntningen är att denna aspekt på sikt leder till en högre riskjusterad avkastning, då ansvarsfulla bolag över tiden kan utvecklas bättre än de som inte beaktar miljö-, sociala och bolagsstyrningsaspekter (ESG) i sin verksamhet.

År 2023 var den globala ekonomiska tillväxten fortfarande svag. Inflationstrycket lättade något, men inte tillräckligt för att ge centralbankerna möjlighet att lätta på penningpolitiken och sänka styrräntorna.

Ur en finländsk placerares synvinkel blev 2023 ett tudelat år på aktiemarknaderna. MSCI World Total Return aktieindexet steg med 19,5 % mätt i euro (-13,1 % år 2022). Den finländska aktiemarknaden (OMX Helsinki Cap Total Return) sjönk med 0,5 % (-12,7 %). Ränteplaceringarnas avkastning var för första gången på många år positiv då den absoluta räntenivån stigit.

Totalavkastningen (dividender, räntor, vinstandelar från fondplaceringar, försälj-

ningsvinster/förluster och förändringar i marknadsvärden) på stiftelsens noterade värdepappersportfölj uppgick till 14,7 % år 2023 (-13,2 % år 2022). Portföljens jämförelseindex avkastade 7,1 %.

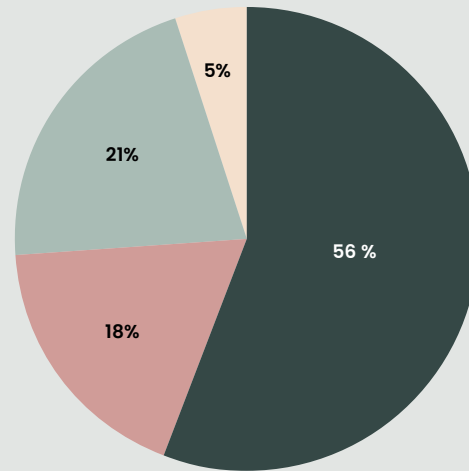
Enligt Statistikcentralens prisjämförelser på bostadsmarknaden i Finland, var prisutvecklingen på bostäder i Helsingfors centrum fortfarande svagt negativ. Stiftelsens fastighetsinnehav avkastade totalt ca -2,2 %. I avkastningen ingår fastighetsnettot i resultaträkningen och den uppskattade förändringen i marknadsvärdena.

Totalt uppgick stiftelsens placeringstillgångar 31.12.2023 till 177,7 miljoner euro (166,8 miljoner euro 31.12.2022), då noterade värdepapper värderats till marknadspris, fastighetsplaceringar och övriga alternativa placeringar till uppskattat marknadsvärde och onoterade aktier till anskaffningspris. Skillnaden till placeringarnas värde i balansräkningen utgörs främst av fastigheterna vilka där värderats till bokföringsvärde. Totalavkastningen på stiftelsens placeringsegendom uppgick till 9,1 % år 2023 (-9,3 % år 2022).

Stiftelsens dividend- och ränteintäkter, vinstandelar från placeringsfonder och övriga finansiella intäkter uppgick till totalt 4 190 082,66 år 2023 (4 147 222,36 euro år 2022). Dividendintäkterna från noterade aktier uppgick till 1 727 673,20 euro (1 883 299,88 euro). Nedgången berodde främst på omallokering från direkta aktieplaceringar till placeringsfonder. Dividenderna från övriga aktieplaceringar var 191 500,00 euro (165 552,00 euro). Avkastningen i form av vinstandelar från placeringsfonder uppgick till 1 225 435,32 euro (847 470,01 euro). Ökningen hänför sig till att en betydande del av medlen från försäljningen av fastigheten Tölögatan 34 år 2022 omallokerades till fondplaceringar. Ränteintäkterna uppgick till 1 045 474,14 euro (1 250 900,46 euro) och utgjordes av rän-

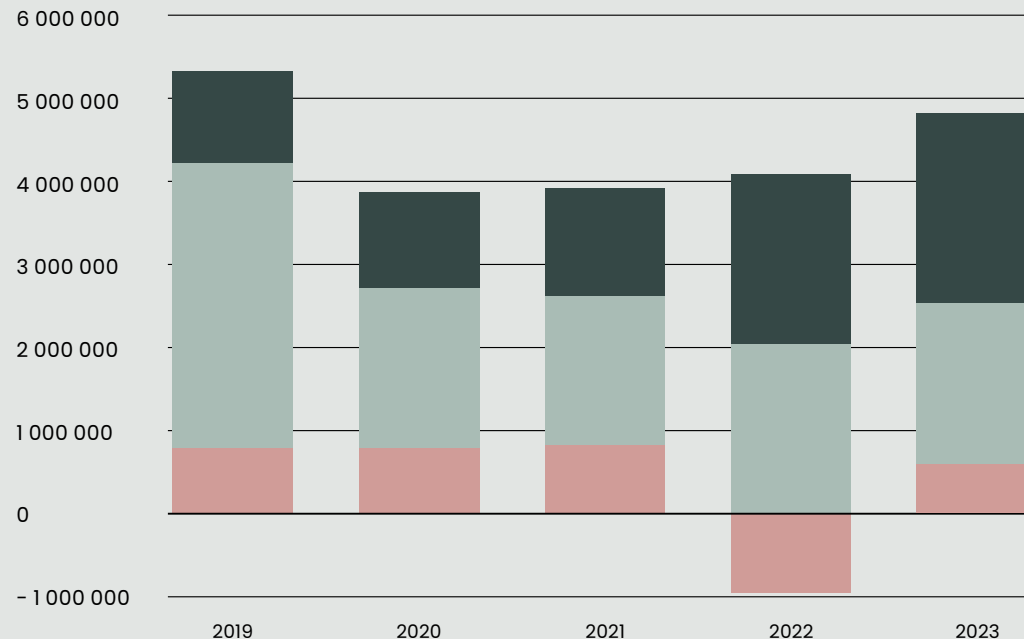
PLACERINGARNAS FÖRDELNING 31.12.2023

177,7 mEUR

● Aktieplaceringar ● Privatkapitalplaceringar ● Fastighetsplaceringar ● Ränteplaceringar

PLACERINGARNAS DIREKTAVKASTNING 2019–2023

● Fastighetsnetto ● Dividender ● Övriga placeringsintäkter

teintäkter från placeringslån bundna till privatkapitalplaceringar (private equity&debt, infrastruktur, skog). Inom detta tillgångsslag är de årliga fluktuationerna i avkastning stora.

Fastighetsplaceringarna, inkluderande de helägda fastigheterna och aktielokalerna, uppvisade ett resultat inklusive avskrivningar om 575 671,51 euro år 2023 (-959 317,34 euro år 2022). Fastigheternas och aktielokalernas hyresintäkter var 1 428 884,21 euro (1 287 394,39 euro). I hyrorna gjordes avtalssenliga justeringar till den del marknadsläget medgav. Kostnaderna för fastigheterna och aktielokalerna uppgick till 853 212,70 euro (2 246 711,73 euro). Inga fastighetsreparationer har aktiverats år 2023.

I resultaträkningen för år 2023 ingår realisationsvinster om 2 823 374,23 euro och realisationsförluster om 45 548,48 euro från värdepappersförsäljningar. Realisationsvinsterna uppstod till merparten vid minskning av stiftelsens innehav i Wärtsilä och NovoNordisk.

Värdepappersplaceringarnas värdeförändring och överföringen till, respektive från värderingsregleringsfonden redovisas i stiftelsens resultaträkning. År 2023 var värdeförändringen 10 838 143,81 euro positiv (16 862 955,71 euro negativ år 2022) och värderingsregleringsfonden har ökat med detta belopp. Värderingsregleringsfonden består av skillnaden mellan de i portföljen befintliga placeringarnas marknadsvärde och dessas anskaffningsutgift.

FÖRVALTNING

Stiftelsens styrelse hade följande sammansättning år 2023: Ordförande professor Per-Henrik Groop, viceordförande och skattmästare ekonomie doktor, diplomingenjör Kaj Hedvall, filosofie magister Berndt Arell, medicine doktor Henrik Enckell, vicehäradsbörjning Susanne Homén-Lind-

berg, docent Ruth Illman, filosofie magister Kai Kartio, docent Minna Sarantola-Weiss, docent Viveca Söderström-Anttila, docent Taisto Sarkola, biträdande professor Lena Thorn och ekonomie doktor Hanna Westman. Stiftelsens styrelse är vald för en treårs period om 1.1.2023–31.12.2025.

Medicinska sakkunnigsnämnden har bestått av ledamöterna Groop, ordförande, Enckell, Sarkola, Söderström-Anttila och Thorn. Museinämnden har bestått av ledamöterna Arell, ordförande, Groop, Illman, Kartio och Sarantola-Weiss. Finansrådet har bestått av ledamöterna Hedvall, ordförande, Groop, Homén-Lindberg och Westman.

Styrelsen fastställer stiftelsens bokslut inklusive verksamhetsberättelse och budget inklusive verksamhetsplan, fattar beslut om styrelse- och nämndmedlemmar, fastställer stipendieutdelningen samt fattar beslut om köp eller försäljning av fastighet och konstverk. Styrelsen fastställer också stiftelsens placeringspolitik samt övriga strategiska dokument som styr stiftelsens verksamhet. År 2023 uppdaterades stiftelsens kommunikationsstrategi.

Medicinska sakkunnigsnämnden behandlar och gör förslag till beslut om stipendieutdelning, granskar inkomna redovisningar för forskningsstipendier samt behandlar övriga ärenden i anslutningen till den medicinska verksamheten.

Museinämnden behandlar ärenden gällande museiverksamheten och samlingen, gör förslag gällande reparationer och investeringar på Villa Gyllenberg samt nyanskaffning av konst.

Finansrådet behandlar stiftelsens bokslut och budget samt fattar placeringsbeslut, inklusive beslut om köp och försäljning av enskilda aktielägenheter samt renoveringar i fastigheterna inom ramen för budgeten.

Respektive nämnd agerar valberedning inom sitt verksamhetsområde.

Stiftelsens VD fungerar som föredragande och sekreterare för styrelsen och nämnderna. VD ansvarar för att styrelsens och nämndernas beslut förverkligas och för att genomförda åtgärder rapporteras till styrelsen och nämnderna. Stiftelsens stipendieansvariga deltar som föredragande i den medicinska sakkunnignämndens möten och Villa Gyllenbergs intendent och program- och publikansvariga som föredraganden i museinämndens möten.

Stiftelsens verkställande direktör har varit ekonomie magister Jannica Fagerholm. Merkonom Antonia Laszlo har arbetat som stipendie- och kommunikationsansvarig och ekonomie magister Wilhelm Sjöberg som ekonomiansvarig för stiftelsen. Inom museiverksamheten har filosofie magister Lotta Nylund arbetat som intendent, filosofie magister Siiri Oinonen som publik- och programansvarig, Tuomas Laatikainen som museimästare, filosofie magister Sofia Simelius som amanuens och ekonomie magister Gabriella Tjeder-Kajander som projektkoordinator. Filosofie kandidat Kira Toikka har vikarierat Sofia Simelius från den 1.11.2022. Därtill har tio guider varit timanställda på Villa Gyllenberg. Omräknat till heltidsanställda uppgick personalen till 9 personer år 2023.

Förvaltningen av stiftelsens fastigheter sköts av Disponentbyrå Estlander. I uppdraget ingår tekniskt disponentskap, hyresförvaltning och bokföring. Fastighetsskötseln handhas av externa fastighetsskötselföretag. Stiftelsens löneförvaltning sköts av bokföringsbyrå S2. Revisor har varit Revisions-samfundet Ernst & Young Ab med CGR Anders Svennas som ny ansvarig revisor sedan år 2022. Revisionssamfundet erhöll 17 360 euro i arvode år 2023.

EKONOMISKA ÅTGÄRDER MED NÄRSTÄENDEKRETSEN

Stipendier eller understöd har inte beviljats stiftelsens närkrets. Ledamöterna i stiftelsens styrelse har erhållit arvode för sitt arbete i respektive nämnd. Till stiftelsens styrelseledamöter och VD har under året utbetalts totalt 290 095,20 euro i löner, arvoden och naturaförmåner, inkluderande VD:s bostadsförmån i en av stiftelsen ägd lägenhet. I likhet med stiftelsens personal har styrelsemedlemmarna fritt inträde till Villa Gyllenberg för att kunna bekanta sig med museets verksamhet.

RISKHANTERING

Stiftelsen förverkligar sitt syfte genom att dela ut stipendier för medicinsk forskning samt genom att upprätthålla konstmuseet Villa Gyllenberg. Medlen för detta erhåller stiftelsen från avkastningen på placerings-tillgångarna. Avkastningen utgörs främst av dividender, räntor, vinstandelar från fond-placeringar, avkastning från privatkapital-placeringar och intäkter från fastighetspla-ceringarna. För stiftelsen är det därför av största vikt att säkerställa att denna avkastning är förhållandevis förutsägbar och upp-visar en stabil tillväxt. Avkastning är givetvis beroende av den allmänna ekonomiska utvecklingen, vilken stiftelsen inte kan på-verka. Däremot eftersträvar stiftelsens styrelse, finansråd och VD att genom de prin-ciper som fastställts i placeringspolitiken säkerställa att avkastningen i förhållande till riskerna är god. Stiftelsen är en långsik-tig placerare med en placeringsportfölj där de aktierelaterade placeringarnas andel är betydande. En viss fluktuation i intäkterna kan därför förväntas och bör accepteras. Då stiftelsens egendom till övervägande del ut-görs av aktierelaterade placeringar och fast-ighetsegendom, skapar det ett relativt gott skydd mot att placeringarnas realvärde inte drabbas kraftigt vid inflation.

För fastighetsinnehavets del är de största ris-kerna förknippade med otillräckligt under-håll i fastigheterna vilket kan medföra akuta och oplanerade reparationer med avbrott i hyresintäkterna och oförutsedda kostnader som följd. Denna risk hanteras genom att för varje fastighet uppgöra långsiktiga re-parations- och saneringsplaner. Stiftelsens fastighetsinnehav består av bostadshus med främst mindre lägenheter på centrala lägen i Helsingfors, varför risken för att utrym-men står tomma en längre tid bedöms som liten. En liten del av fastighetsbeståndet ut-görs av affärs- och kontorslokaler där ris-kerna förknippade med hyresavkastningen är högre. Ett kontinuerligt arbete pågår för att försöka säkerställa hög beläggningsgrad i dessa utrymmen. Fastigheterna är försäk-rade enligt fullvärdesprincipen.

Med undantag för ett enstaka aktieinnehav är såväl värdepappers- som fastighetsinne-havet väl diversifierat vilket minskar risken för att en enskild placerings inverkan på av-kastningen blir avgörande då det gäller möj-ligheterna att förverkliga syftet.

Verksamheten i konstmuseet Villa Gyllen-berg bedrivs enligt gängse principer för riskhantering i konstmuseer av motsvaran-de slag. En facilitetsrapport har utarbetats för fastigheten. För museets verksamhet har därtill en separat säkerhetskartläggning, riskhanteringspolicy och evakueringsplan uppgjorts. Försäkringsvärden, brandsäker-het, larmsystem och upphängningsteknik motsvarar dagens krav. Museets caféverk-samhet är granskad och godkänd av Hel-singfors stad.

Stiftelsen arbetar med en liten organisation vilket givetvis leder till ett stort nyckelper-sonsberoende. För att underlätta hantering-en av denna risk är dokumentering av beslut, arbetsuppgifter och processer en del av det dagliga arbetet såväl i stipendiehanteringen, i museiverksamheten som inom förvaltningen.

Då risken för cyberattacker ökat också inom den ideella sektorn har ytterligare åtgärder vidtagits för att öka dataskyddssäkerheten inom stiftelsen.

Under år 2023 utarbetades en uppdaterad kommunikationsplan för stiftelsens verksam-het. I planen ingår också åtgärder för han-tering av kommunikation i en krissituation.

UTSIKTER INFÖR ÅR 2024

De ekonomiska utsikterna är fortsatt sva-ga inför år 2024 varför en viss nedgång i direktavkastningen från stiftelsens värde-pappersplaceringar är att vänta. Även på fastighetssidan finns det en risk att direkt-avkastningen sjunker då inflationen lett till ökade kostnader och det försämrade eko-nomiska klimatet fortfarande medför ett tryck nedåt på både efterfrågan och hyror.

Stiftelsen firar sitt 75-årsjubileum år 2024 och därmed är såväl den medicinska- som museiverksamheten mera omfattande än vanligt. Detta medför givetvis även ökade kostnader som inte helt kan täckas med de förväntade intäkterna för året. Stiftelsen har dock bakom sig ett antal år med överskott, varför en större satsning både i verksam-het och i kostnader är motiverad år 2024.

Bokslut

Resultaträkning

66

ORDINARIE VERKSAMHET	Not.	1.1.-31.12.2023	1.1.-31.12.2022
Medicinsk understödsverksamhet	1.		
Stipendier		-1 344 100,00	-1 343 620,00
Övriga understöd		-	-430 000,00
Återtagna stipendier		1 360,00	23 000,00
		-1 342 740,00	-1 750 620,00
Museiverksamhet	2.		
Intäkter		239 923,76	277 753,41
Personalkostnader	3.	-427 998,92	-387 018,14
Avskrivning		-119 429,72	-124 925,81
Övriga kostnader		-667 126,66	-772 844,35
		-974 631,54	-1 007 034,89
Förvaltning			
Personalkostnader	3.	-452 386,54	-441 849,37
Avskrivning		-1 745,94	-2 182,42
Övriga kostnader		-204 470,51	-186 801,80
		-658 602,99	-630 833,59
Resultat av ordinarie verksamhet		-2 975 974,53	-3 388 488,48

67

PLACERINGSVERKSAMHET	Not.	1.1.-31.12.2023	1.1.-31.12.2022
Intäkter			
Hyror	4.	1 428 884,21	1 287 394,39
Dividender	5.	1 919 173,20	2 048 851,88
Övriga placeringsintäkter	5.	2 270 909,46	2 098 370,47
		5 618 966,87	5 434 616,74
Realisationsvinster	6.	2 823 374,23	12 535 275,30
		8 442 341,10	17 969 892,04
Kostnader			
Fastigheter	4.		
Avskrivningar		-136 396,05	-142 100,76
Övriga kostnader		-702 021,83	-2 076 687,16
Aktielägenheter		-14 794,83	-27 923,81
		-853 212,71	-2 246 711,73
Realisationsförluster	7.	-45 548,58	-1 038 000,33
Övriga finansiella kostnader		-82 257,31	-59 949,82
		-981 018,60	-3 344 661,88
Värdeförändring	8.	10 838 143,81	-16 862 955,70
Överföring till värderegleringsfond		-10 838 143,81	16 862 955,70
Resultat av placeringsverksamhet		7 461 322,50	14 625 230,15
SKATTER		-	-
Räkenskapsperiodens resultat		4 485 347,97	11 236 741,67

Balansräkning

		31.12.2023	31.12.2022
AKTIVA	Not.		
BESTÅENDE AKTIVA			
Immateriella tillgångar		49 139,04	49 139,04
Materiella tillgångar			
Tomter	9,10.	689 570,85	689 570,85
Byggnader	9,10.	2 806 425,74	2 923 360,15
Konstverk	11.	5 243 669,21	5 199 634,01
Maskiner och inventarier	9.	17 378,43	21 723,06
		8 757 044,23	8 834 288,07
Placeringar			
Tomter	9,12.	93 948,48	93 948,48
Byggnader	9,12.	3 271 024,48	3 407 317,16
Fastighetsaktier	9.	83 829,32	83 829,32
Aktier och fondandelar	13.	137 090 978,84	123 496 120,97
		140 539 781,12	127 081 215,93
RÖRLIGA AKTIVA			
Kortfristiga fordringar			
Hysesfordringar		23 840,61	13 868,83
Övriga fordringar		198 517,88	76 933,61
		222 358,49	90 802,44
Passiva totalt			
Förskottsbetalda stipendier			103 800,00
Passiva totalt			
Kassa och bank		2 521 379,17	2 828 959,53
Aktiva totalt			
		152 089 702,05	138 988 205,01

		31.12.2023	31.12.2022
PASSIVA	Not.		
EGET KAPITAL			
	14.		
Grundfonder		32 654 935,29	32 654 935,29
Värderegleringsfonder		52 116 336,69	43 332 872,91
Dispositionsfond		58 732 612,92	47 495 871,25
Räkenskapsårets vinst		4 485 347,97	11 236 741,67
		147 989 232,87	134 720 421,12
FRÄMMANDE KAPITAL			
Långfristigt kapital			
Banklån		2 100 000,00	2 400 000,00
Kortfristigt kapital			
Olyfta stipendier		130 300,00	148 400,00
Banklån		300 000,00	300 000,00
Leverantörsskulder		47 449,43	40 141,73
Förskottsbetalning		1 143 262,16	1 061 473,44
Övriga kortfristiga skulder		42 570,77	33 953,21
Resultatregleringar		336 886,82	283 815,51
		2 000 469,18	1 867 783,89
Passiva totalt			
		152 089 702,05	138 988 205,01

Finansieringsanalys

	tEUR	tEUR
	2023	2022
Ordinarie verksamhet		
Medicinsk understödsverksamhet	-1 257	-2 137
Museiverksamhet, netto	-900	-882
Förvaltning	-657	-629
Ordinarie verksamheten, netto	-2 814	-3 648
Placeringsverksamhet		
Fastighetsnetto	712	-817
Dividender	1 919	2 049
Övriga placeringsintäkter	2 271	2 098
Räntor och övriga intäkter/kostnader	-82	-60
Nettoförändring i materiala tillgångar (- ökning/+ minskning)	0	0
Nettoförändring i placeringar (- ökning/+ minskning)	-1 954	892
Förändring i fordringar/skulder	-360	-537
Placeringsverksamhet, netto	2 506	3 625
Netto kassaflöde	-308	-23
Likvida medel vid räkenskapsperiodens början	2 829	2 852
Likvida medel vid räkenskapsperiodens slut	2 521	2 829

Noter till resultaträkningen

	2023	2022
1. Medicinsk understödsverksamhet		
Allmänna fonden, forskningsstipendier	-733 000,00	-733 000,00
Steinerfonden, forskningsstipendier	-317 750,00	-317 750,00
Steinerfonden, fortbildnings o. projektstip.	-293 350,00	-292 870,00
Återtagna stipendier	1 360,00	23 000,00
Övriga understöd	-	-430 000,00
Medicinsk understödsverksamhet	-1 342 740,00	-1 750 620,00
2. Museiverksamhet		
Intäkter	239 923,76	277 753,41
Kostnader		
Personalkostnader	-427 998,92	-387 018,14
Avskrivningar	-119 429,72	-124 925,81
Fastighetskostnader	-332 301,43	-356 978,62
Inköp till kafe och museishop	-46 410,99	-73 218,83
Verksamhetskostnader	-288 414,24	-342 646,91
Museiverksamhet	-974 631,54	-1 007 034,90
3. Personalkostnader		
Löner och arvoden till närståendekretsen	261 296,40	252 130,00
Övriga löner och arvoden	461 266,32	424 909,83
Pensionskostnader	122 887,95	116 611,37
Övriga lönebikostnader	34 934,79	35 216,31
	880 385,46	828 867,51
Naturaförmåner till närståendekretsen	28 798,80	28 800,00
Naturaförmåner till övriga	14 828,00	14 614,80
	43 626,80	43 414,80

Stiftelsens personal har under året bestått av kanslipersonal, museipersonal och timanställda guider. Omräknat till heltidsanställda var stiftelsens personal 9 personer.

4. Fastighetsplaceringar		
Hyror		
Fastigheter	1 389 264,17	1 223 793,95
Aktielokaler	39 620,04	63 600,44
	1 428 884,21	1 287 394,39

Noter till balansräkningen

9. De materiella tillgångarna och fastighetsplaceringarna är upptagna i bokslutet till ursprungliga anskaffningsutgifter utökade med aktiverade reparationer. Byggnader avskrivs med 4 % på restvärdet. Kansliets och museets inventarier avskrivs med 20 % på restvärdet.

Stiftelsens ägoandel i bostadsaktiebolag överstiger inte 50 %.

10. Byggnader och tomter

	Bokföringsvärde 31.12.2022	Ökning	Avskrivning	Bokföringsvärde 31.12.2023
AG och SG, tomter	689 570,85			689 570,85
Villa Gyllenberg	2 923 360,15		-116 934,41	2 806 425,74
				3 495 996,59

11. Konstverk

Den ursprungliga konstsamlingens värde utgörs av värdet som angavs då stiftelsen emottog donationen. Verk som införskaffats efter 1977 har bokförts till inköpspris. Årets anskaffningar uppgick till 44 035,20 eur.

12. Tomter, byggnader och fastighetsaktier

	Bokföringsvärde 31.12.2022	Ökning/ minskning	Avskrivning	Bokföringsvärde 31.12.2023	Uppskattat marknadsvärde 31.12.2023
Tomter	93 948,48			93 948,48	
Byggnader	3 407 317,16		-136 292,68	3 271 024,48	
Fastighetsaktier	83 829,32			83 829,32	
					38 200 000

Fastighetsinnehavens marknadsvärde har uppskattats enligt Statistikcentralens uppgifter om priset eur/m2 på bostäder av motsvarande storlek och på motsvarande läge som stiftelsens innehav.

Kostnader för fastigheter

Driftskostnader	-502 679,76	-444 310,88
Reparationer	-199 342,06	-1 632 376,28
Avskrivningar	-136 396,05	-142 100,76
	-838 417,87	-2 218 787,92

Kostnader för aktielägenheter

Vederlag	-11 369,78	-20 268,70
Reparationer, förvaltn. och driftskostnader	-3 425,05	-7 655,11
	-14 794,83	-27 923,81

Fastighetsnetto

575 671,51 -959 317,34

5. Värdepappersplaceringar

Dividender

Noterade aktier	1 727 673,20	1 883 299,88
Övriga aktier	191 500,00	165 552,00
	1 919 173,20	2 048 851,88

Övriga placeringsintäkter

Vinstandelar	1 225 435,32	847 470,01
Ränteintäkter	1 045 474,14	1 250 900,46
	2 270 909,46	2 098 370,47

6. Realisationsvinster

Värdepapper	2 823 374,23	1 734 832,13
Fastighetsplaceringar		10 800 443,17
	2 823 374,23	12 535 275,30

7. Realisationsförluster

Värdepapper	-45 548,58	-1 038 000,33
-------------	------------	---------------

8. Värdeökning/minskning

Noterade aktier	5 818 435,80	-8 162 901,00
Placeringsfonder	4 765 799,16	-8 785 003,34
Private Debt-lån	165 848,30	-129 273,09
Private Equity-lån	88 060,55	214 221,72
	10 838 143,81	-16 862 955,71

Överföring till värderegleringsfond (-) -10 838 143,81

Upplösning av värderegleringsfond (+) 16 862 955,71

13. Aktier och andelar

	Bokförings- värde 1.1.2023	Ökning	Försäljning till bokförings- värde	Bokfö- ringsvärde 31.12.2023 före kursjustering	Anskaff- ningsvärde 31.12.2023	Kursjusterat bokförings- värde 31.12.2023
Noterade aktier	48 988 134,52	1 169 920,88	-2 669 951,91	47 488 103,49	16 957 306,02	53 306 539,33
Placeringsfonder	53 833 011,82	5 600 000,00	-7 481 420,87	51 951 590,95	43 613 294,48	56 717 390,11
Private Debt-lån	4 223 938,00	2 625 042,45	-132 806,75	6 716 173,70	6 400 549,98	6 882 022,00
Private Equity-lån	14 188 853,72	4 359 437,49	-713 507,22	17 834 783,99	15 741 308,77	17 922 844,50
Onoterade aktier	2 262 182,91			2 262 182,91	2 262 182,91	2 262 182,91
	123 496 120,97			126 252 835,04	84 974 642,16	137 090 978,85
Värdeförändring 2023						10 838 143,81
Värdeförändring, kursjusterat värde 31.12.2023 jämfört med anskaffningsvärde						52 116 336,69

Noterade aktier och andelar har värderats till marknadsvärde den 31.12.2023. Förändringen redovisas i resultaträkningen enligt kap. 5 § 2a i bokföringslagen och överförs mot värdereglingsfonden för värdepapper.

Resterande förbindelser till placeringslån bundna till private equity och private debt placeringar uppgår till 19 856 988,90 euro.

14. Förändringar i eget kapital

	31.12.2023	31.12.2022
Grundfonder	32 654 935,29	32 654 935,29
Värderegleringsfond 1.1	43 332 872,91	63 285 978,35
Kursjustering försäljning av värdepapper	-2 054 680,03	-3 090 149,74
Värdeförändring 2023	10 838 143,81	-16 862 955,71
Värderegleringsfond 31.12	52 116 336,69	43 332 872,90
Dispositionsfond 31.12	58 732 612,92	47 495 871,25
Räkenskapsårets vinst	4 485 347,97	11 236 741,67

Till värderegleringsfonden förs den förändring i noterade värdepappers marknadsvärden som skett under bokföringsperioden. Då värdepapper realiseras bokas skillnaden mellan försäljningsvärdet och värdet i försäljningsårets ingående balans som försäljningsvinst/förlust i resultaträkningen.

Använda bokföringsböcker

Stiftelsens bokföring har förts med programmet EmCe Taloushallinto som Hosting-version. Automatisk säkerhetskopiering av bokföringsmaterialet och programuppdateringar hör till serviceavtalet.

Som datalistor finns en huvudbok och dagbok samt resultat- och balansräkning utskrivna på laserprinter. Resultat- och balansräkningen, bilageuppgifter och övriga bokslutsspecifikationer är renskrivna på Excel.

Bokslutets underskrifter

Signe och Ane Gyllenbergs stiftelse sr
Bokslut per 31.12.2023

Per-Henrik Groop

Kaj Hedvall

Berndt Arell

Henrik Enckell

Susanne Homén-Lindberg

Ruth Illman

Kai Kartio

Minna Sarantola-Weiss

Taisto Sarkola

Viveca Söderström-Anttila

Lena Thorn

Hanna Westman

Jannica Fagerholm

Över verkställd revision har i dag avgivits revisionsberättelse

Helsingfors den 13.5.2024

ERNST & YOUNG AB
Revisionssamfund

Anders Svennas, CGR

Revisionsberättelse

Till styrelsen för Signe och Ane Gyllenbergs stiftelse sr

REVISION AV BOKSLUTET

UTTALANDE

Vi har utfört en revision av bokslutet för Signe och Ane Gyllenbergs stiftelse sr (FO-nummer 0221097-6) för räkenskapsperioden 1.1–31.12.2023. Bokslutet omfattar balansräkning, resultaträkning, finansieringsanalys och noter till bokslutet.

Enligt vår uppfattning ger bokslutet en rättvisande bild av stiftelsens ekonomiska ställning samt av resultatet av dess verksamhet i enlighet med i Finland ikraftvarande bestämmelser gällande upprättande av bokslut och det uppfyller de lagstadgade kraven.

GRUND FÖR UTTALANDET

Vi har utfört vår revision i enlighet med god revisionssed i Finland. Vårt ansvar enligt god revisionssed beskrivs närmare i avsnittet Revisorns ansvar för revisionen av bokslutet. Vi är oberoende i förhållande till stiftelsen enligt de etiska kraven i Finland som gäller den av oss utförda revisionen och vi har i övrigt fullgjort vårt yrkesetiska ansvar enligt dessa. Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för våra uttalanden.

STYRELSENS OCH VERKSTÄLLANDE DIREKTÖRENS ANSVAR FÖR BOKSLUTET

Styrelsen och verkställande direktören ansvarar för upprättandet av bokslutet och för att bokslutet ger en rättvisande bild i enlighet med i Finland ikraftvarande bestämmelser gällande upprättande av bokslut samt

uppfyller de lagstadgade kraven. Styrelsen och verkställande direktören ansvarar även för den interna kontroll som de bedömer är nödvändig för att upprätta ett bokslut som inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på misstag.

Vid upprättandet av bokslutet ansvarar styrelsen och verkställande direktören för bedömningen av stiftelsens förmåga att fortsätta verksamheten. De upplyser, när så är tillämpligt, om förhållanden som kan påverka förmågan att fortsätta verksamheten och att använda antagandet om fortsatt drift. Antagandet om fortsatt drift tillämpas dock inte om man avser att likvidera stiftelsen, upphöra med verksamheten eller inte har något annat realistiskt alternativ än att göra något av detta.

REVISORNS ANSVAR FÖR REVISION AV BOKSLUTET

Våra mål är att uppnå en rimlig grad av säkerhet om huruvida bokslutet som helhet innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på misstag, och att lämna en revisionsberättelse som innehåller våra uttalanden. Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men är ingen garanti för att en revision som utförs enligt god revisionssed alltid kommer att upptäcka en väsentlig felaktighet om en sådan finns. Felaktigheter kan uppstå på grund av oegentligheter eller misstag och anses vara väsentliga om de enskilt eller tillsammans rimligen kan förväntas på-

verka de ekonomiska beslut som användare fattar med grund i bokslutet.

Som del av en revision enligt god revisions-sed använder vi professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Dessutom:

- › Identifierar och bedömer vi riskerna för väsentliga felaktigheter i bokslutet, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på misstag, utformar och utför granskningsåtgärder bland annat utifrån dessa risker och inhämtar revisionsbevis som är tillräckliga och ändamålsenliga för att utgöra en grund för våra uttalanden. Risken för att inte upptäcka en väsentlig felaktighet till följd av oegentligheter är högre än för en väsentlig felaktighet som beror på misstag, eftersom oegentligheter kan innefatta agerande i maskopi, förfalskning, avsiktliga utelämnanden, felaktig information eller åsidosättande av intern kontroll.
- › Skaffar vi oss en förståelse av den del av stiftelsens interna kontroll som har betydelse för vår revision för att utforma granskningsåtgärder som är lämpliga med hänsyn till omständigheterna, men inte för att uttala oss om effektiviteten i den interna kontrollen.
- › Utvärderar vi lämpligheten i de redovisningsprinciper som används och rimligheten i ledningens uppskattningar i redovisningen och tillhörande upplysningar.
- › Drar vi en slutsats om lämpligheten i att styrelsen och verkställande direktören använder antagandet om fortsatt drift vid upprättandet av bokslutet. Vi drar också en slutsats, med grund i de inhämtade revisionsbevi-

sen, om huruvida det finns någon väsentlig osäkerhetsfaktor som avser sådana händelser eller förhållanden som kan leda till betydande tvivel om stiftelsens förmåga att fortsätta verksamheten. Om vi drar slutsatsen att det finns en väsentlig osäkerhetsfaktor, måste vi i revisionsberättelsen fästa uppmärksamheten på upplysningarna i bokslutet om den väsentliga osäkerhetsfaktorn eller, om sådana upplysningar är otillräckliga, modifiera uttalandet om bokslutet. Våra slutsatser baseras på de revisionsbevis som inhämtas fram till datumet för revisionsberättelsen. Dock kan framtida händelser eller förhållanden göra att en stiftelse inte längre kan fortsätta verksamheten.

- › Utvärderar vi den övergripande presentationen, strukturen och innehållet i bokslutet, däribland upplysningarna, och om bokslutet återger de underliggande transaktionerna och händelserna på ett sätt som ger en rättvisande bild.

Vi kommunicerar med dem som har ansvar för stiftelsens styrning avseende, bland annat, revisionens planerade omfattning och inriktning samt tidpunkten för den, samt betydelsefulla iakttagelser under revisionen, däribland eventuella betydande brister i den interna kontrollen som vi identifierat under revisionen.

ÖVRIGA RAPPORTERINGSSKYLDIGHETER

ÖVRIG INFORMATION

Styrelsen och verkställande direktören ansvarar för den övriga informationen. Den övriga informationen omfattar verksamhetsberättelsen. Vårt uttalande om bokslutet täcker inte övrig information.

Vår skyldighet är att läsa den övriga informationen i samband med revisionen av bokslutet och i samband med detta göra en bedömning av om det finns väsentliga motstridigheter mellan den övriga informationen och bokslutet eller den uppfattning vi har inhämtat under revisionen eller om den i övrigt verkar innehålla väsentliga felaktigheter. Det är ytterligare vår skyldighet att bedöma om verksamhetsberättelsen har upprättats enligt gällande bestämmelser om upprättande av verksamhetsberättelse.

Enligt vår uppfattning är uppgifterna i verksamhetsberättelsen och bokslutet enhetliga och verksamhetsberättelsen har upprättats i enlighet med gällande bestämmelser om upprättande av verksamhetsberättelse.

Om vi utgående från vårt arbete på den övriga informationen, drar slutsatsen att det förekommer en väsentlig felaktighet i verksamhetsberättelsen, bör vi rapportera detta. Vi har ingenting att rapportera gällande detta.

ÖVRIGA UTTALANDEN SOM GRUNDAR SIG PÅ LAG

Vår skyldighet är att utgående från den av oss utförda revisionen ge ett uttalande om de omständigheter som förutsätts enligt stiftelselagen 4:2.2 §.

Styrelsen och verkställande direktören ansvarar för informationen i bokslutet och verksamhetsberättelsen samt för att de ersättningar och arvoden som betalats till ledamöterna i stiftelsens organ är sedvanliga.

Enligt vår uppfattning ger bokslutet och verksamhetsberättelsen de uppgifter om stiftelsens verksamhet under räkenskapsperioden som är väsentliga för bedömningen av om stadgebestämmelserna om stiftelsens ändamål och verksamhetsformer har följts. Arvoden och ersättningar utbetalda av stiftelsen till ledamöterna i stiftelsens organ kan anses vara sedvanliga.

Helsingfors 13.5.2024

Ernst & Young Ab
revisionssamfund

Anders Svennas, CGR

Beviljade stipendier 2022–2023

80

Allmänna fonden, forskningsunderstöd 2022–2023		Beviljat (€)
Aatsinki Anna–Katariina	Lapsuuden toiminnalliset vatsavaivat ja suolistomikrobiston kehitys	15 000
Ahlqvist–Björkroth Sari	Vuorovaikutteinen ultraääni raskaana olevan naisen tukena –tutkimus	10 000
Aija Anette	Keskoslapsen ja vanhempien läheisyys ja sen vaikutus lapsen kehitykseen	12 000
Awad Shady	Precision Medicine Approach to Improve Management of High-Risk Chronic Myeloid Leukemia Patients	15 000
Björkqvist Gunilla	Trauma, resilience and mental health among Finnish WWII veterans. Long-term consequences of war	15 000
Blomqvist Carl	Livskvalitet, motionsvanor och överlevnad efter adjuvant behandling av bröstcancer. En 10-årsuppföljningsstudie av BREX-projektet	20 000
Brück Oscar	Analysis of hematocytological samples with automated image digitization and deep learning-based machine vision	15 000
Castrén Eero	Psyykkisten kokemusten suhde hermoston muovautuvuuteen	10 000
Engberg Elina	Sociodemographic Factors, Parental Mental Health and Movement Behaviours in the Early Years – the SUNRISE Finland study	30 000
Engblom Thomas	Recovery after mild traumatic brain injury: influence of personality traits and attachment pattern: a cohort study	6 000
Fellman Vineta	"Sjungande Kenguru" – kan musikintervention under hudnära kontakt i nyföddhetsperioden förbättra prognosen för prematurer	14 000
Hamal Manisha	Bullying among Finnish adolescents and its impact in their psychological and psychological health	6 000
Heikkilä Katriina	Stressful Life Events and the Risk of Psychosomatic Multimorbidity	30 000
Holm Suvi	Psychophysiological reactions to violent videogames: investigating differences between player groups	6 000
Hovatta Iiris	Ahdistuneisuuden ja somaattisten sairauksien yhteisesiintyvyys ja geneettinen korrelaatio	30 000
Huhtala Mira	Pikkukeskosena syntyneiden nuorten käyttäytymisen ja tunne-elämän ongelmat sekä itse koettu elämänlaatu 17-vuotiaana	10 000
Ilomäki Miro	How early experiences matter: impact of early life stressors on brain networks of emotion regulation and mentalization	15 000
Jussinniemi Laura	Early stress and cardiometabolic and pulmonary health of adults born preterm entering middle age – Two country birth cohort study	13 000
Jäkel Julia	Psychosomatic risk and resilience from birth to adulthood	30 000

Kajantie Eero	Varhainen stressi ja kardiometabolinen ohjelmoituminen ennenaikaisesti syntyneillä	25 000
Kalland Mirjam	Families First	20 000
Kalso Eija	Sömnproblem, ångest och depression hos patienter som får behandling för äggstockscancer	30 000
Karlsson Hasse	FinnBrain Birth Cohort Study	30 000
Karlsson Linnea	Raskaudenaikainen inflammaatio ja varhainen stressi lapsen kehitystä ja terveyttä muokkaamassa: välittyvätkö vaikutukset suolistomikrobiston kautta?	25 000
Karppanen Anna–Kaisa	Early life motor development, temperament and anhedonia as predictors of physical activity and sedentary time in midlife – Northern Finland Birth Cohort 1966	10 000
Karukivi Max	AVAIN JR – Laihuushäiriön vaikutus aivojen rakenteeseen ja toimintaan sekä kehon aineenvaihduntaan nuoruusikäisillä	15 000
Kataja Eeva–Leena	“Old already when young?” Does early-life stress accelerate child telomere erosion, and parental resilience protect telomeres from accelerated aging from 0 to 9 years? – A FinnBrain Sub study	15 000
Koivumaa–Honkanen Heli	Comorbidities of mental and musculoskeletal disorders – outcomes, risk and protective factors	20 000
Korhonen Laura	Äidin raskaudenaikaisen stressin ja varhaislapsuuden toistuvien infektioiden vaikutus lapsen terveyteen 5 vuoden iässä– FinnBrain birth cohort study	12 000
Korhonen Liisa	Psykososiaaliset pitkäaikaisvaikutukset lapsuus- ja nuoruusiässä syövän sairastaneilla	6 000
Kortesuoma Susanna	The infant stress regulation and the gut microbiota as early biomarkers for emotional and behavioral problems during childhood after prenatal psychological distress exposure	20 000
Kotilahti Emilia	Pitkäkestoiset ja vakavat syömishäiriöt: hoitointerventiot, sairastuneiden kokemukset ja hoidon tarve	13 000
Kuula Liisa	Anxiety and Sleep: piloting active and passive interventions	15 000
Kyrölahti Anniina	Sosioekonomisten tekijöiden vaikutus lapsuusiän syöpäkuolleisuuteen ja lapsuusiässä sairastetun syövän sosioekonomiset myöhäisvaikutukset	8 000
Laitinen Kirsi	Raskausajan elintavat lapsen kehityksen säätelijänä	20 000
Lapinleimu Helena	Ulkomailta Suomeen adoptoitujen lasten fyysinen ja psyykinen terveys Suomessa, FinAdo	15 000
Lehtimäki Terho	Childhood exposures to psychosocial adversities and their lifetime epigenetic intra- and intergenerational transmission and effects on adulthood and offspring mental and physical health	20 000
Lehto Ulla–Sisko	Syöpään sairastuneiden sosiaaliset resurssit, sosiaalinen pääoma, hyvinvointi ja selviytyminen	20 000
Lehto Reetta	Lasten uni- ja ateriatrymii ja paino	15 000
Leppänen Hanna	Insuliinihoitoisten diabeetikoiden syömishäiriöoireilun prevalenssi ja sen yhteys hoitotasapainoon ja komplikaatoriskin	12 000
Liira Helena	Mikä on toimintakyvyn, oireiden ja elämänlaadun ennuste potilailla, joita on yliopistosairaalaissa hoidettu toiminnallisen häiriön vuoksi, kohorttitutkimus	20 000
Lindstedt Johanna	Isän ja lapsen varhaisen vuorovaikutussuhteen rakentuminen ja merkitys raskausajasta pikkulapsivaiheeseen – Yhteydet lapsen sosioemotionaaliseen kehitykseen	26 000

81

Lukkarinen Minna	FinnBrain Atopy – Maternal stress during pregnancy and the risk of atopic disorders in the offspring	15 000
Marttunen Mauri	Stressi, psykosomaattinen oireilu ja mielenterveyden kehitys elämänculussa – 16-vuotiaiden nuorten seurantatutkimus 22, 32, 42 ja 52 vuoden iässä	20 000
Merikanto Ilona	Individual circadian rhythms and their development and misalignment in relation to health and wellbeing from childhood to old age – the role of biological, environmental and behavioral factors	30 000
Metsälä Johanna	Ennenaikainen syntymä ja myöhempi lisääntymisterveys, lapsettomuus, raskauden kulku ja jälkeläisen terveys	20 000
Mustjoki Satu	Functional immune profiling in hematological malignancies	40 000
Mäki Kaisa	Psykologiset ja sosiaaliset tekijät lievistä aivovammasta toipumisessa	13 000
Mäkinen Marjaana	Äidin psykososiaalisen stressin ja kemikaalialtistuksen vaikutus lapsen geenien säätelyyn ja neurologiseen kehitykseen	25 000
Mörö Sara	3S – School, Sport and Social media: Tavoitteellisen koulunkäynnin ja urheilun sekä sosiaalisen median vaikutus nuorten naisten kehonkuvaan ja murrosiän kehitykseen	10 000
Niemelä Pia	Insuliinihoitoisten diabetespotilaiden syömishäiriöoireilu	12 000
Nolvi Saara	Vanhemman vaikutus lapsen itsesäätelykykyyn ja siihen liittyviin hermoverkkoihin – varhainen stressi nuoruusikään siirtymistä muovaavana tekijänä	20 000
Nummenmaa Lauri	Multisystem imaging of the whole-body emotion circuit with total-body positron emission tomography	35 000
Partinen Markku	Pitkäkestoisen COVID-19:n (Long Covid) oirekuva ja oireyhtymälle altistavat tekijät. Kansainvälisen ICOSs-konsortion tutkimuksia	20 000
Pietiläinen Kirsi	Painonlaskun psykososiaaliset ennustekijät Painonhallintatalon digitaalisessa valmennusohjelmassa	15 000
Piironen Ilkka	Koherenssin tunteen yhteys kuolleisuuteen	20 000
Pulakka Anna	Ennenaikainen syntymä, ympäristöaltisteet ja myöhempi käyttäytyminen ja kehitys – PEN-tutkimus	15 000
Pulki-Räback Laura	Sosiaalisten ja psyykkisten tekijöiden vaikutukset sydänterveys-intervention tuloksiin: 26-vuotinen seurantatutkimus Markovin ketjumallinnuksella	20 000
Raitoharju Emma	Sotastressin monisukupolviset epigeneettiset vaikutukset	20 000
Ray Carola	Sosioekonomisten-, psykososiaalisten- ja ympäristötekijöiden yhteys lapsiperheiden luontoliikuntaan ja lasten luontosuhteeseen	20 000
Rimington Julia	The association between mood and anxiety disorders with mortality and general medical conditions	13 000
Rodionov Andrei	Refining the link between emotion, connectivity, and plasticity in ageing brain: An integrated neuroimaging and sham-controlled transcranial magnetic stimulation study	30 000
Roivainen Eka	Toiminnallisiin häiriöihin liittyvät kognitiiviset oireet ja potilaiden testiprofiilien erityispiirteet	13 000
Roustaei Zahra	The timing of reproduction and socioeconomic disparities in maternal health, including antenatal and postpartum depression	6 000

Silver Eero	Varhaiset altisteet, 5-vuotiaiden aivot ja kognitiiviset taidot: aivojen rakenteellinen magneettikuvantamistutkimus FinnBrain syntymäkohortissa	2 500
Sipilä Reetta	Kehon tunnekartat pitkittyneestä kivusta kärsivillä lapsilla, nuorilla sekä heidän vanhemmillaan.	20 000
Skogberg os. Solovieva Natalia	Longitudinal trajectories for the association of exposures to psychosocial stress and poor mental wellbeing with cardiovascular outcomes among migrant origin populations in Finland	20 000
Sourander Andre	Familjecentrerat distansvårdsprogram som förebygger psykosomatiska och mentala problem hos barn (digiparent) – Implementering, personalisering och genetik	60 000
Stenholm Sari	Psyykinen, fyysinen ja sosiaalinen aktiivisuus elämänculun eri vaiheissa ja niiden yhteys kognitiivisiin toimintoihin ikääntyessä	20 000
Stenlund Säde-Päivi	The impact of psychosocial factors on antibiotic use	25 000
Tolonen Iina	Myötätunnon hyödyt työstressille, unen laadulle ja kehon koostumukselle: laajojen suomalaisten tutkimusjoukkojen tarkastelu pitkittäisasetelmilla	15 000
Turunen Antti	Autologisen kantasolusiirteen solukoostumuksen merkitys myelooma ja non-Hodgkin -lymfoomapotilailla	2 500
Tuulari Jetro	Population neuroscience approach on how psyche and the brain affect metabolic health – focus on early life stress and (pre)adolescent obesity	20 000
Vanhanen Jukka	Transkraniaalinen magneettistimulaatio CRPS-potilailla: vaikutukset kipuun, psyykkiseen hyvinvointiin ja uneen	8 000
Viljakainen Heli	Fin-HIT-undersökningens andra uppföljning: psykisk hälsa, livsstil och övervikt hos unga vuxna	20 000
Virtanen Eeva	Preterm birth, fetal growth restriction, and physical health of children born in low-resource settings	26 000
Vitikainen Emma	Prenatal aging: early life stress, intergenerational effects and telomere length in the FinnBrain cohort study	20 000
Vääräsmäki Marja	Mielenterveyden sukupolviset ja ylisukupolviset vaikutukset raskausdiabeteksen kehittymiseen, mekanismeihin ja pitkäaikaisennusteeseen	20 000
Wartiovaara Kirmo	Hemofilia A -verenvuototaudin potilaiden solujen geenikorjaus	25 000
Zetterman Teemu	Metaboliset muutokset ja lihastoiminta fibromyalgiassa	16 000

Steinerfonden, forskningsunderstöd 2022-2023

Baars Erik	Saluto-Hygiogenetic Evaluation of Patient-reported Outcome Group (S-HEAL)	20 000
Baars Erik	Working mechanisms of anthroposophic therapies: a scoping review of features, classifications and related conventional concepts	10 000
Bergman Monica	Dreaming after trauma: The effect of negative emotional memories on dream content	13 000
Boman Erika	Vårdpersonals beredskap att möta äldre med psykisk ohälsa	13 000
Eriksson Johan	Att göra en erfarenhet	8 000
Filimonov Dmitri	Electrophysiological correlates of consciousness in auditory and multisensory condition.	26 000

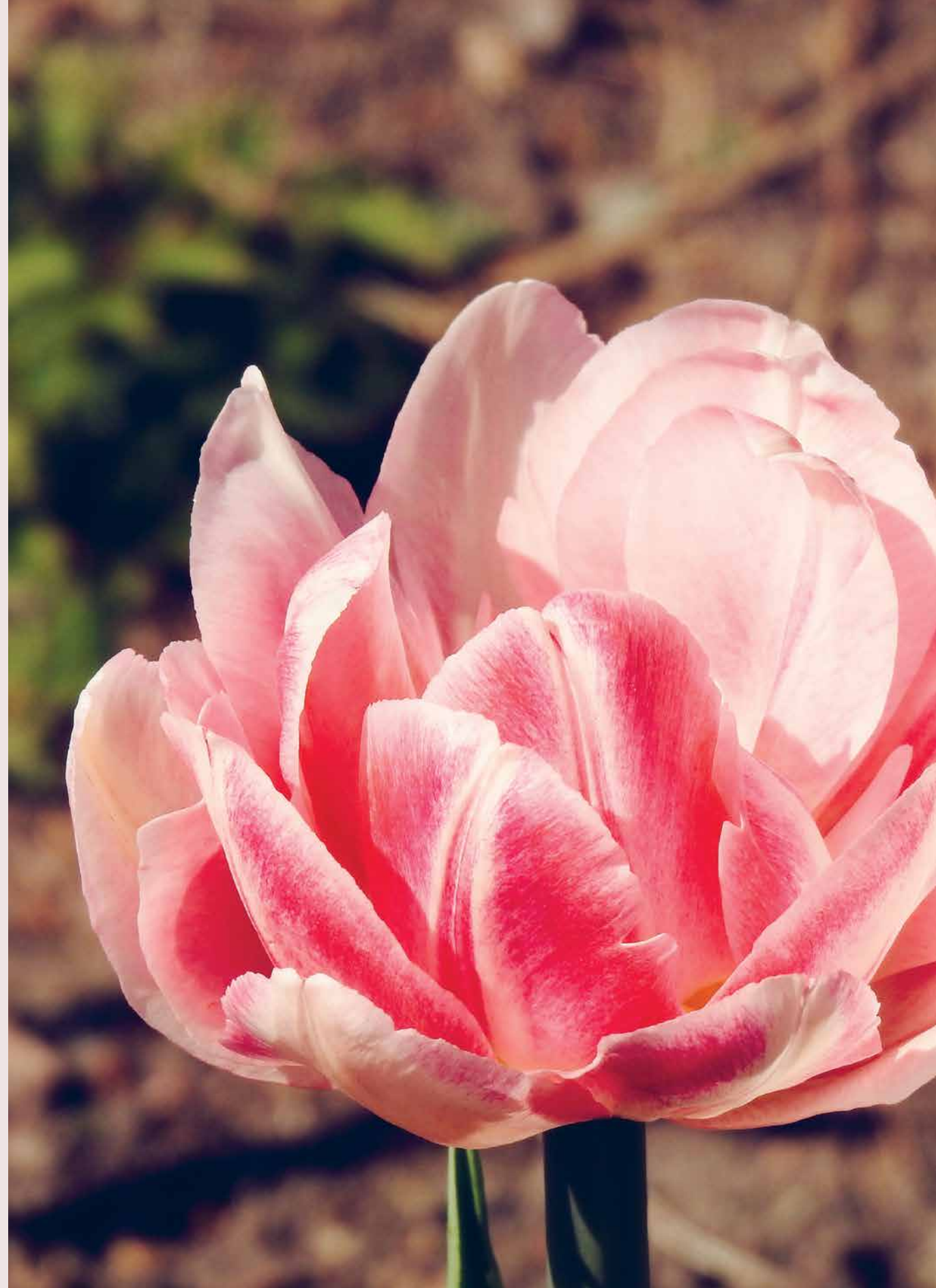
Granstedt Artur	De biodynamiska odlingsåtgärdernas betydelse för den organiska substansens uppbyggnad och kolbildning i marken	8 000
Hellman Matilda	Epistemic projects: The launch of a social theoretical concept	26 000
Holopainen Johanna	"Rintasyöpähoitojen jälkeen"-sairauteen liittyvät narratiot ja niiden käsittely kirjoittamisen ryhmässä	18 000
Hök Nordberg Johanna	Patients' experiences in clinical trials of Anthroposophic health care: Qualitative explorations	15 000
Kallio Sakari	Understanding Hypnosis as a Science	7 500
Kivikkokangas Sami	Itsehavainnointikyvyn kehittyminen edellytyksenä itseanalyttiselle funktiolle	20 000
Korkalo Liisa	Ravintoaineiden saanti ja elimistön ravitsemustila vegaani-, kasvis- ja sekaruokavaliota noudattavilla lapsilla ja heidän vanhemmillaan (MIRA2)	15 000
Kuusela Antti	Rudolf Steinerin vapauskäsitys henkisen hyvinvoinnin mahdollistajana	20 000
Kuuva Sari	Värit ja tunteet psykiatristen potilaiden taiteessa	30 000
Kähönen Juuso	Understanding Self-Transcendence and it's significance for values and good life	13 000
Lehto Elviira	Yksilön ruoanvalintamotiivit ja taustatekijät terveellisen ja ilmastokestävän ruokavalion mahdollistavina tekijöinä	15 000
Loukola Ville	Koronaviruspandemian vaikutukset unien ja mielenvaeltelun uhkäsältöihin	10 000
Manninen Paavo	Psykoanalyttisen kirjallisuudentutkimuksen merkitys psykoanalyysin hoitomenetelmälle	20 000
Maroti Daniel	Känslofokuserad terapi (EAET) i reguljär vård för patienter med medicinskt oförklarade symptom med hög vårdkonsumtion	26 000
Marttinen Maiju	Intranasal dexmedetomidine in pediatric and adolescent outpatient palliative and hospice care symptom management	12 000
Mustonen Katja	Kehollisuus osana minäkokemusta. Keskustelunanalyttinen vuorovaikutustutkimus terapeuttisesta työskentelystä psykiatrisen fysioterapian vastaanotoilla nuorten psykiatristen potilaiden kanssa	6 000
Nie Peixin	The effects of music training on working memory and the modulation effects from native language	12 000
Pentikäinen Emmi	Kuorolaulun pitkäaikaisvaikutukset ikääntyneiden neurokognitiiviseen, emotionaaliseen ja sosiaaliseen hyvinvointiin	15 000
Pesonen Anu-Katriina	Nukahtamisen tiede	15 000
Poikonen Hanna	Brain and Body in Dance: Brain waves when watching live dance	15 000
Roos Eva	En överbeskyddande föräldrastil; hur påverkas sambanden mellan föräldrapraxis och småbarns levnadsvanor och vikt?	20 000
Rönne-Petersen Linn	Långvarig smärta och själslig hälsa -studier med existentiell och molekylär ansats inom antroposofisk och konventionell vård -FAS 3	13 000
Sampolahti Timo	Psykoterapian ymmärtämisen kerrostumia - humanismista ja spekulatiivisesta mystiikasta ammentavia luentatapoja	20 000
Saxén Heikki	Orgaanisen bioetiikan mahdollisuuksien tutkiminen globaalisti mobiilisovelluksella	10 000

Sihvonen Aleksi	Afasian kuntoutumisen ennustaminen ja edistäminen	7 500
Slotte Åsa	Underdiagnostiserade män: åtstörningar, maskulinitet, stigma och berättelser om kroppsbilder	20 000
Söderbacka Tina	Vitality, health and work - doktorsavhandling vid Åbo Akademi - artikelavhandling bestående av tre delstudier	3 000
Telford Iisa	Coaching lifestyle intervention for fertility (COLIFE)	15 000
Terhune Devin	Time perception and the placebo response	12 000
Tolmunen Pirkko	Avustavan kosketuksen merkitys vanhusten hoitotyössä	13 000
Torppa Ritva	MULAPAPU-Miten MUsiikki-interventio ja LAulu PARantavat kuulovammaisten lasten PUhekieltä	20 000
Vainio Seppo	Impact of biodynamic farming on the straw/berries as depicted via nutritional nanovesicles - mansikan nano- ja mikrorakkula eksosomit biodynaamisen viljelyn laatukriteerinä ravinnon elementtinä	20 000
Valjakka Riikka	Tanssi-liiketerapia nuorten masennuksen hoidossa	13 000
Valkonen Kirsti	Öljydispersiokylvyt ikääntyvien hoidossa. Levico-vesi ja elinvoiuman ylläpito. Tutkimus Casa Raphaelissa Pohjois- Italiassa	1 500
Volanen Salla-Maarit	Terve Oppiva Mieli -tutkimus tietoisuustaitojen vaikuttavuudesta oppilaiden ja opettajien hyvinvointiin ja mielenterveyteen sekä jalkauttamisesta suomalaisiin peruskouluihin	15 000
Weckström Markus	Relationaalinen biologia ja elämä teoreettisena käsitteenä	24 000

Steinerfondens fortbildnings- och projektstipendier 2023

Aaltonen Eveliina	500	Osuuskunta Ciris	4 000
Aaltonen Mika	500	Pietikäinen Maija	6 000
Antroposofisen lääketieteen yhdistys r.y.	25 000	Riipinen Nina	1 000
Biodynaaminen yhdistys - Biodynamiska föreningen ry	10 000	Ristola-yhteisö	2 000
Biodynaaminen yhdistys - Biodynamiska föreningen ry	15 000	Ryti Helena	3 000
Bothmer Movement Finland	1 500	Salmela Pasi	1 800
Brummer Anna	3 000	Sarekoski Tuulikki Maria	300
Eklund Minna	1 000	Silvan-Egholm Riitta	500
Elämäнкаarityö ry	5 000	Snellman-korkeakoulu	20 000
Federer-Rahkonen Claire	1 000	Sotala Soile	600
Heini Ranto	1 200	Suomen antroposofisen lääketieteen lääkäriyhdistys SALLY ry	1 000
Helsingin Rudolf Steiner -koulun kannatusyhdistys ry	35 000	Suomen eurytmiaaterapeutit ry	3 000
Helsingin yliopisto	10 000	Sylvia-koti yhdistys ry / Tapolan kyläyhteisö	20 000
Suomen hoitopedagoginen yhdistys ry	2 000	Tarvainen Anna-Liisa	1 800
Holtinen Salla	4 600	Tolmunen Pirkko	1 000
Huhtinen Riitta-Maija Katariina	1 000	Tuovinen Hannu	500
Ifill Oliver	900	Tuovinen Hannu	5 000
Kamarikuoro Soi ry	2 000	Tuovinen Jaana	500
Kapiainen Eija	500	Ulkuniemi Sirpa	1 200
Karkia Tuula	500	Understödsföreningen för Rudolf Steinerskolan i Helsingfors	35 000
Kirmanen Jenna	3 000	Vainionpää Kaisa	500
Kreivi Rita	500	Vallius Outi	500
Kuorikoski Sorja	3 000	Vanhustyöyhdistys Sofia ry	3 000
Kurppa Reijo	1 200	Vanhustyöyhdistys Sofia ry	3 000
Kuusela Antti	3 000	Vantaan seudun steinerkoulun kouluyhdistys ry.	4 000
Laitinen Lotta	2 500	Vapaan Eurytmiaateen yhdistys ry	10 000
Laulaja Tiina	350	Wennström Rainer	2 000
Marjatta-koulu	2 000	Wirsching Elizabeth	12 000
Marjatta-koulun oppimisen tuen ryhmä	10 000		
Niskanen Riitta	500		
Okkonen Pentti	1 000		
Okkonen Pirkko	1 200		
Oksman Auli Marjaana	500		
Ollonberg Anita	1 200		

86

**SIGNE&ANE
GYLLENBERGS
STIFTELSE**

Signe och Ane Gyllenbergs stiftelse

Georgsgatan 4 A 5
00120 Helsingfors
+358 9 647 390
gyllenbergs.fi

**VILLA
GYLLENBERG**

Villa Gyllenberg
Granöstigen 11
00340 Helsingfors
+358 9 647 390
villagyllenberg.fi

Kontakta oss ifall du inte önskar vara med på vår postningslista.

